

**BØRNE
TEATER
AVISEN**

NR. 25 MAJ/JUNI 1979

Kirsten Rørth - 79

BØRNE

TEATER

AVISEN

NR. 25 MAJ/JUNI 1979

Børneteateravisen udsendes af
»Samarbejdsudvalget«
Frederiksborggade 20, 3.
1360 København K.
Tlf. (01) 15 69 00

Redaktion:
Elin Andersen
Brita Bakkestrøm
(ansv. for dette nummer)
Jørgen Nordenhof

Børneteateravisen udsendes fire gange årligt til alle interesserede.
Private abonnenter opkræves 10 kr./år i abonnement, hvilket
dækker forsendelsesomkostningerne.

Flytning bedes meddelt skriftligt til Samarbejdsudvalget så hurtigt
som muligt.

Bestilling og afbestilling af abonnement foretages skriftligt.

Produktion: H.P. Sats I/S, Assens. Tryk: Ny Dag, Nakskov.

Manipulationen, der mislykkedes — heldigvis
Comedievognen deltog i et emnearbejde om
»styret i kommunen« på Enghavegårdsskolen.
Dette aktionsteater fortælles om på side 4

Odense får egnteater
I anledning af teatergruppen Bandens
forestående flytning til Odense har Poul Holm
Joensen interviewet rådmand Robert Dalskov
Andersen, Odense side 6
— Og Banden fortæller om deres arbejds-
vilkår i Odense side 7

Man spør bare hvorfor ...
En 4. klasse på Højagerskolen i Ballerup
opførte for et års tid siden et teaterstykke af og
med eleverne. Vi kigger nærmere på dette
spændende projekt side 8

Børneteater i Skive
Formanden for Skive og omegns Teaterkreds
fortæller, hvordan man udvælger børneteater-
forestillinger i Skive, og hvorledes forestillingerne
sædvanligvis afvikles side 12

Skilsmisse i Ribe
En rapport fra et seminar om »research og
kollektiv produktion« i Ribe i marts 1979. side 13

En mosaik af avisudklip
Vi har klippet aviser fra marts og april måned
og viser et udsnit af, hvad vi fandt side 16

**Børn er det bedste lakmuspapir vi har,
når vi skal måle samfunds(op)løsningen,**
skriver Lars Dencik i sit indlæg om
»barndommens vilkår« side 19

Repertoirenyt side 22

Børneteatre - ej blot til lyst

Af
Mimi Jacobsen
Centrum-Demokraterne

I en tid præget af overens-
komstforhandlinger, trusler
om konflikt og store uafkla-
rede økonomiske problemer be-
kan det måske forekøft sig
synderligt at beskæftige sig
med kulturelle spørgsmål — og
alligevel. Uanset såkaldt
»krise« bør man i langt højere
grad end det er tilfældet frem-
drage udviklingstendenser in-
den for uddannelse og kultur.
Udviklingen på disse områder
er særdeles væsentlig for sam-
fundet. Hvad man om det
mentariske sy-
steme o.s.v.
alle disse
personer, der tager st
fordeling af teaterst
de opsigende teatre
somhed på skolerne, er
over, hvilken form for polit
rer, siger Mimi Jacobsen.
Jeg vil ikke teatrene til livs,
og jeg vil godt give mere i
støtte, men det er ikke »Me-

Mimi Jacobsen

Vil advare skolenævn mod politisk teater

Adværsler ikke nødvendige, siger
formanden for kulturudvalget

Af
Peter Duetoft
landsformand CD, medlem
af Aktiv Skolepolitik

SKOLENÆVNE SKAL
afgøre, hvilke teaterstykker,
der skal indgå i skolernes
undervisning. Det lyder me-
get smukt. Men selv om et
dette krav, er det ikke altid
lige nemt.
Aktiv Skolepolitik og Cen-
trum-Demokraterne har på
det sidste advaret v
se af den politi

uløseligt sammen med. Der
findes vold mod svage og
vold mod stærke. Er det
samme vold? Hvor kommer
volden fra?
Stykket er beregnet for
børn på 9—12 år. Man kan
med fuld ret rejse spørgs-
målet, om ovenstående er
i så tidlig en alder, men nu
vel, oversigten ser tilforla-
delig ud — og måske ganske
relevant for børnenes hver-
dagsliv. Man kan måske forklare
hvordan de skal
le hinanden.

spørgsmål — og svarer se
læse bøger, der handler om
vold. I kan snakke i skole
om den vold. I selv kender
le roller, som er anderle
end dem, I plejer at le
hverdag.

DET PO
i stykke
pital)
me, bilerne, husene, arbejds-
giverne — samfundet.

IVAD
a om i H
dale
llina
krige
sm b

CD'S NYESTE
STJERNESKUD

Hvordan skal de stakkels
skolenævn kunne gennem-
føre den politiske udnyttel-
se af børneteatrene. Det er
emnet for en artikel i Ber-
lingske Tidende, som CDs
landsformand Peter Duetoft
har forfattet.

Som eksempel på et poli-
tisk teaterbudske nævner
Duetoft et stykke om
»Folkeets materiale-
restilling« for

Her oplever vi så i Pet
Duetofts lille verden førs
trin mod en marxistisk sa
fundsomvæltning. For l
mennesker, der vil os
det meget ondt, kan da
det meget sporsk
de på at rejse spørgs
om parkeringspladser
om lykkeligere børn end
gørde eller, om beto
egner sig bedre til e
familieend veline
rummelige menu
ger. Peter Duetoft
ker CDs politiske
kort og klart: Ne
infalster, og ned
infalster for de

Børn og bud

Med VSeren Litten Hansen
struktør af en tekst forfattet
Haller har et såkaldt børneteater
enden undervist børn i samle
tæppe. Andre politiske akti
opførte spil, der opfordrede
volden mod magthaverne—
danske samfund.

Alt dette foregik i Silk
var rammen om den bør
der i højere og højere g
af militante venstreorie
dere. Det er ikke di
børnene en teaterople
drage dem til at blive t
voksne. De vil indpod
meninger i uløfæste
børnene til at nære afs
de og således bane ve

Fru Mimi og den kolde højrehånd

AF HENRIK LUNDGREN

FOR DEM, der ikke direkte
tog del i 9. børneteaterfestival i
Silkeborg, begyndte den for-
stemmende. Offentlighedens
øjne henledes på arrange-
mentet af et indslag i Kanal 22
onsdag aften. Her måtte man
endnu en gang konstatere,
hvilket urimeligt lavt niveau
politikerne mener at kunne an-
lægge i debatten om denne del
af det hjeml

Jakobsen f
kraterne vi
hun aldrig i
teaterforest
mindre følt
til at fre
stande om,
blevet »m
senere år, i
at turde st
sten« over
som en og
om at t
mentarisk
»vende vo
ne« osv.
Nu er d
må være
end CD,
flå en et

dramatisk sammenhæ
give den for at væ
rens mening. I
på et samer
indbyrd
gum
Jakob
med Be
igennem
tente anme
lyder i sin h
vendes mod m
er dem, der skal
vi har fået nok.

Børnene var ikke udsøgt be-
gestrede for forestillingerne.
Kommentar
af
Inger-Lise Klausen
Det genbrugsbål
publikum med
ske na

svare ud til kommunerne og
på den måde skaffe flere
»enge til børneteatrene.
synes, det er udmær-
»ne får flere penge.
nes også, man
»nævnt op-
der i re-
»po-

Folketingsudvalg opfordres til at se Mimifaxe-stykke Lapper og partisantørklæ

rede over, hvad der opføres
for deres børn. De tror, de får
et teaterstykke, og så er det i
virkeligheden en gang poli-
tisk propaganda, som kan
chokerede over, man kan
kalde teater. Hvis det er det,
man vil have, er det da i or-
den, men der er grund til at
advare, så skolerne ser sig
om, før de bestiller, og sæt
om, sig ind i, hvad det er, de
mona

Hvem er mest til grin?

Der har været fart på i de sidste par måneder. Børneteatrene har fået en offentlig omtale i landets aviser, som ingensinde før inden for så kort et tidsrum. Det skyldes ikke kun Børneteaterfestivalen i Silkeborg den 31. marts og 1. april, som fik en omfattende og positiv pressedækning, ikke mindst i de midtjyske aviser — når lige bortses fra Jyllandsposten, men den vender vi tilbage til om et øjeblik.

Næh, den megen omtale skyldtes i første række såmænd en uhyre sjælden gæst ved børneteatrene forestillinger, så sjælden at hun offentligt — i TV's kanal 22 — vedgik, at hun aldrig havde set en eneste børneteaterforestilling: Folketingsmedlem Mimi Jakobsen.

Det højtærede medlem følte sig i begyndelsen af marts foranlediget til på vegne af sit parti, CD, og på vegne af foreningen Aktiv Skolepolitik at advare landets skolenævn mod børneteatrene »politiske præk«, som hun udtrykte sig. Hun var skam ikke mod flere penge til børneteatrene, sagde hun uskyldigt, men der er grund til at se sig for: Ikke alle børneteatre har rent mel i posen.

Advarslen udsendtes over Venstrepressens Bureau og opsnappedes af adskillige dagblade, som troskyldigt viderebragte opstødet.

Dernæst tog Jyllandsposten fat, hvor folketingsmedlemmet slap. I en reportage fra Børneteaterfestivalen, der i underlødighed skraber bunden af uvederhæftig journalistik, påstås det, at »det var et genbrugsklædt publikum med karakteristisk påsyede lapper og partisanørklæder, der var i overvældende flertal« ved festivalen i Silkeborg, at denne »blev de venstreorienterede pædagogers store udflugtsmål«, og at »hovedparten af de 39 gruppeteatre lancerede mere eller mindre skjult socialistisk propaganda« »mens pædagogerne fornøjede sig og sad på hug omkring frokostmadpakken på skolens gange«.

Denne omgang vrøvl fulgtes dagen efter op af en leder i Jyllandsposten, der — hvis det overhovedet er muligt — overgik reportagen i usaglighed og fordummende nonsens.

Og atter andre kørte videre i samme skure: Dansk Familieværns to telefonaviser i Jylland og på Sjælland angreb børneteatre, journalister og pædagoger over én kam, den såkaldte forældreorganisation LIBER skrev en artikel i sit blad »Aktion« om »de borgerlige politikere, der vil hjælpe os til flere blasfemiske, pornografiske og politiske propagandastykker til vore børn«, og i Berlingske Tidende skrev landsformanden for CD, Peter Duetofte om »den politiske udnyttelse af børneteatrene« — blot for at nævne nogle stykker af de værste udgydelser.

Der har rundt om i pressen været indsigelser og artikler fra mange forskellige sider mod disse ytringer, men det er svært at dementere antydninger, når de først er kastet i grams.

Man bliver rystet efter sådan en omgang, og vi aner, at det kun er begyndelsen.

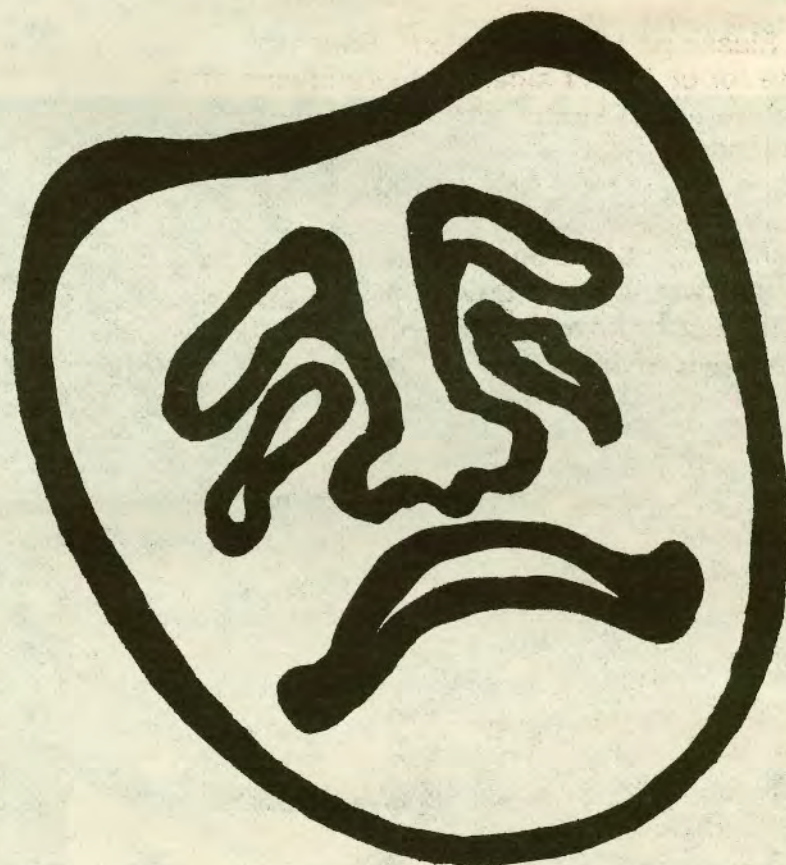
I sidste nummer noterede vi en bekymring over den lokalpolitiske indflydelse på egnsteatre, børneteatre og opsøgende teatre, når det fremsatte teaterlovsrevisionsforslag bliver til virkelighed (side 28 i martsnummeret). De ovenfor omtalte angreb går generelt på politisk teter (hvad det så end er), og mere specielt hetzes der mod tre teatres forestillinger (Baggårdsteatrets »Skal vi komme sammen«, Fiolteatrets »Et stykke om vold« og Rimfaxes »Festen«), som helt klart på deres dalende salgstal kan aflæse graden af det held, angrebene havde med at ramme dem, de var sigtet på, nemlig aftagerne.

Men dette har — selv om det er forskrækkende nok i sig selv — ikke været hovedformålet med angrebene. Hovedformålet har været og er at få kommunernes og amternes lokalpolitikere fra at gøre lovforslaget til virkelighed, vel at mærke ikke at standse forslagens vedtagelse — selv CD vil antagelig ikke stemme imod — men at sørge for, at det bliver en lov uden indhold.

Vi spurgte i overskriften: Hvem er mest til grin? Og det var lidt flot spurgt. For grinet over at et højærværdigt folketingsmedlem kan angribe en teaterforestilling efter kun at have læst en anmeldelse og uden at gøre sig den ulejlighed at se forestillingen, er forlængst stivnet til en grimasse. I virkeligheden drejer det sig både om gruppeteatrene fortsatte eksistens og om ytringsfrihedens vilkår i de kommende år.

Og det er så alvorlige spørgsmål, at der egentlig ikke er noget at grine af!

red.

Manipulationen, der mislykkedes — heldigvis

Det amerikanske konvent var det ikke, men det lignede! En sal med 150 børn fra 3.-5. klasse i vildt oprør. De havde fået nok af autoriteter, der ustandseligt dukkede op og brød ind i deres planer, de havde fået nok af de regler og økonomiske rammer, som en kommunalbestyrelse lever under, de havde fået nok af, at staten pludselig gav sig til at skære ned i én gang vedtagne budgetter.

De havde kort sagt fået nok af de voksnes verden.

Hos os voksne, der var til stede, var der ingen tvivl tilbage om, at hvis børnene havde magten, så tingene anderledes ud.

Oprøret lå lige om hjørnet.

En gruppe lærere fra Enghavegårdsskolen henvendte sig til Comedievognen for at få os til at deltage i en feature for 3.-5. klasse. Featuren skulle strække sig over en uge og overskriften var: Gladsaxe kommune.

Comedievognen skulle deltage den sidste dag, og fokus var her sat på »styret i kommunen«.

Tungt stof, der kunne være vanskeligt tilgængeligt for denne aldersgruppe, men da vi samtidig så en udfordring i det, slog vi til.

Senere kom Henrik fra Fair Play på vognen, og holdet kom derfor til at bestå af Hanne og Flemming fra Comedievognen og Henrik fra Fair Play.

Spillet kan begynde

To klovner sniger sig ind i den store sal, hvor børnene sidder. I lang tid sker der ingenting. Børnene følger koncentreret de to.

— Ved du, hvad mit parti hedder?

— Næ!

— Sukkerpartiet. Sukkerpartiet er sødt mod alle børn.

— Ved du så, hvad mit parti hedder?

— Næ!

— Iskagepartiet. Mit parti

siger, at børn kun skal gå i skole, når de selv vil.

Og så går det slag i slag. Det ene parti overgår det andet i mere eller mindre utrolige forslag for at lokke børnene over til sig. Men da det ene parti foreslår, at alle børn skal have en elektrisk bil, er sejren hjemme — SÅDAN.

Ikke det rene pjat

Fra dette vælgermøde begiver børnene sig afsted i små hold, og skal nu danne deres eget parti.

Fantasiaen kommer i sving, for ikke bare skal der findes et navn, der skal også fremstilles plakater, emblemer, slogans og alt, hvad der ellers hører til for at formidle et budskab. Frem for alt skal der fremstilles et budgetforslag, som partiets repræsentant skal fremføre i kommunalbestyrelsen. Ud af en enorm vifte af muligheder er det partiets opgave at lave et budgetforslag med en ramme på 100 millioner.

Her bliver gået seriøst til værks:

— Slik til alle eleverne i frikvarterne (2 mill.).

— Nej det går da ikke, så får vi jo alle sammen huller i tænderne.

- Så er det altså nedstemt!
- Hobbyværksteder på alle skoler (10 mill.).
- Nej, det er alt for dyrt.
- 12 elever i hver klasse.
- Nej, så er der nogen, der skal ud af vores klasse.
- Cykelstier langt alle veje (10 mill.).
- Ja, så dør der ikke så mange.
- Hva' så, når de skal over vejen uden stoplys.
- Så må vi bygge nogle flere af dem.
- På denne måde sidder 12 partier rundt omkring og bliver enige om fordelingen af alle millionerne.

Efter en times forløb strømmer de 12 partier ind i salen. Larmen er infernalsk og alle vegne vander sandwich-mennesker rundt med hatte og emblemer, og i løbet af forbløffende kort tid er salen dækket af transparenter og plakater.

Imens har de 12 kommunalbestyrelsesmedlemmer + Hanne og Henrik, der henholdsvis er sekretær og borgmester, indtaget deres pladser. Partiernes fremlægger deres programmer, og her er som eksempel børnepartiets budgetforslag:

- Kantine på alle skoler.
- Penge til børn i u-lande.
- Alle sportsgrene er gratis.
- Lomme penge til alle børn.
- Lektiehjælp om eftermiddagen.
- Gratis hyttetur.
- Hobbyværksted på alle skoler.
- Cykelstier ved alle veje.

Men AK! Staten blander sig, og borgmesteren må meddele, at kommunalbestyrelsesmedlemmernes budgetforslag allesammen må nedskæres med 40 millioner kroner.

Dette bliver modtaget med stor sindsro af børnene (gad vide, om de var blevet overraskede, hvis der ikke var blevet skåret ned?). I hvert fald kaster de forskellige partier sig ud i (demokratiske?) nedskæringer, hvor alt fra diktatoriske afgørelser til afstemninger afprøves. Ingen partier stiller spørgsmålstegn ved, hvorfor der skal nedskæres.

— Vi må jo bøje os, som en elev opgivende sagde.

Men så fik de nok

Stemningen var nu faldet betydeligt. En del af de forslag, partierne var gået ind for med begej-

string lå nu på gulvet, og det var med blandede følelser, partiernes repræsentanter nu sad til kommunalbestyrelsesmøde.

Og så kom bomben.

Sekretæren tager ordet: »Vores amtsråd holdt møde i går, og jeg har den glæde at kunne meddele, at man i amtet har vedtaget at placere et parkeringshus her i kommunen. Det er ligeledes blevet besluttet, at kommunen kun skal betale halvdelen af udgifterne, og det svarer til 30 mill. kroner. Eller sagt på en anden måde: Amtet forærer os 30 millioner til det P-hus, vi så længe har savnet.«

Borgmesteren tager ordet: »Vi takker sekretæren for denne glædelige nyhed, og inden vi går over til vedtagelsen af P-huset, som vil indebære, at vi finder 30 mill. kroner i vores budget, vil jeg da gerne høre, om der er nogen, der har bemærkninger til forslaget.«

Også sekretæren vil gerne give forslaget et par ord med på vejen: »Vi må tænke på, at der kommer flere og flere biler til, og vi mangler i høj grad steder, hvor vi kan parkere disse biler. Det kan ikke nytte noget, at der hvert år skal dræbes så og så mange børn, og derfor synes jeg, at vi skal slå til her og nu, hvor amtet har bevilget os 30 mill. kroner til et nyt P-hus. Vi må tænke på børnenes og de ældres sikkerhed i trafikken. Tænk på de gamle — tænk på børnene — tænk på sikkerheden.«

På dette tidspunkt koger salen. Fy-råb gjalder mellem murene, indtil en af de unge kommunalbestyrelsesmedlemmer griber mikrofonen: »Ja, det kan være meget godt med alle de biler. Men hvem er det, der laver alle disse biler? Der sidder nogen i udlan-

det, der producerer en masse biler, som de sælger til os.

Tænk på dem — vi mister en masse penge på den måde. Jeg synes, at vi i stedet for skulle begynde at køre på cykel. Tænk på alle dem, der tjener fede penge på os. Og tænk på alle de mennesker, der laver bilerne. De bliver underbetalt.

Hvem har lavet arbejdsløsheden. Det er det parti, der sidder på magten, der skal sørge for at løse arbejdsløsheden. For mit vedkommende kan der ikke blive tale om at stemme for et P-hus. Jeg stemmer nej.»

I planlægningen af forløbet var

det vores plan at ville forsøge at manipulere kommunalbestyrelsen til at stemme for et P-hus og dermed imod deres egen gruppes reviderede budget.

Derfor har Henrik og Hanne kun én mulighed tilbage, nemlig at kræve hemmelig afstemning. Dette skete. Borgmesteren og sekretæren trak sig tilbage for at tælle stemmer.

Der var nærmest lynch-stemning i luften, og hvis nogen på dette tidspunkt havde antydnet, at de havde stemt for parkeringshuset, var det nok gået dem ilde. For borgmesteren og sekretæren var løbet kørt — de ville fra nu af

ikke have en jordisk chance for at trænge igennem med noget som helst.

Det er derfor klogeligst, at det er klovnerne, der meddeler den forfalskede stemmeoptælling: Til-lykke med det nye parkeringshus. Rødgledende og mistroiske vendte eleverne tilbage til deres klasser.

Det ligger langt fra Comedievognen at hævde, at der finder den beskrevne form for direkte manipulation sted i de forskellige kommunalbestyrelser. Derimod tror vi, at det kan være vigtigt for ungerne at blive bevidste om, at der altid vil være grupper i

samfundet, der vil forsøge at få dem til at gå ind for netop de interesser, som den pågældende gruppe står for.

Det var derfor en meget stor glæde for os at se, at børnene ikke uden videre faldt i nettet. Og ikke mindst var det vigtigt for børnene at opdage, at de ikke til hver en tid er forsvarsløse, men at de fandt ud af, at sammenhold kan føre et langt stykke frem.

Aktionsteater

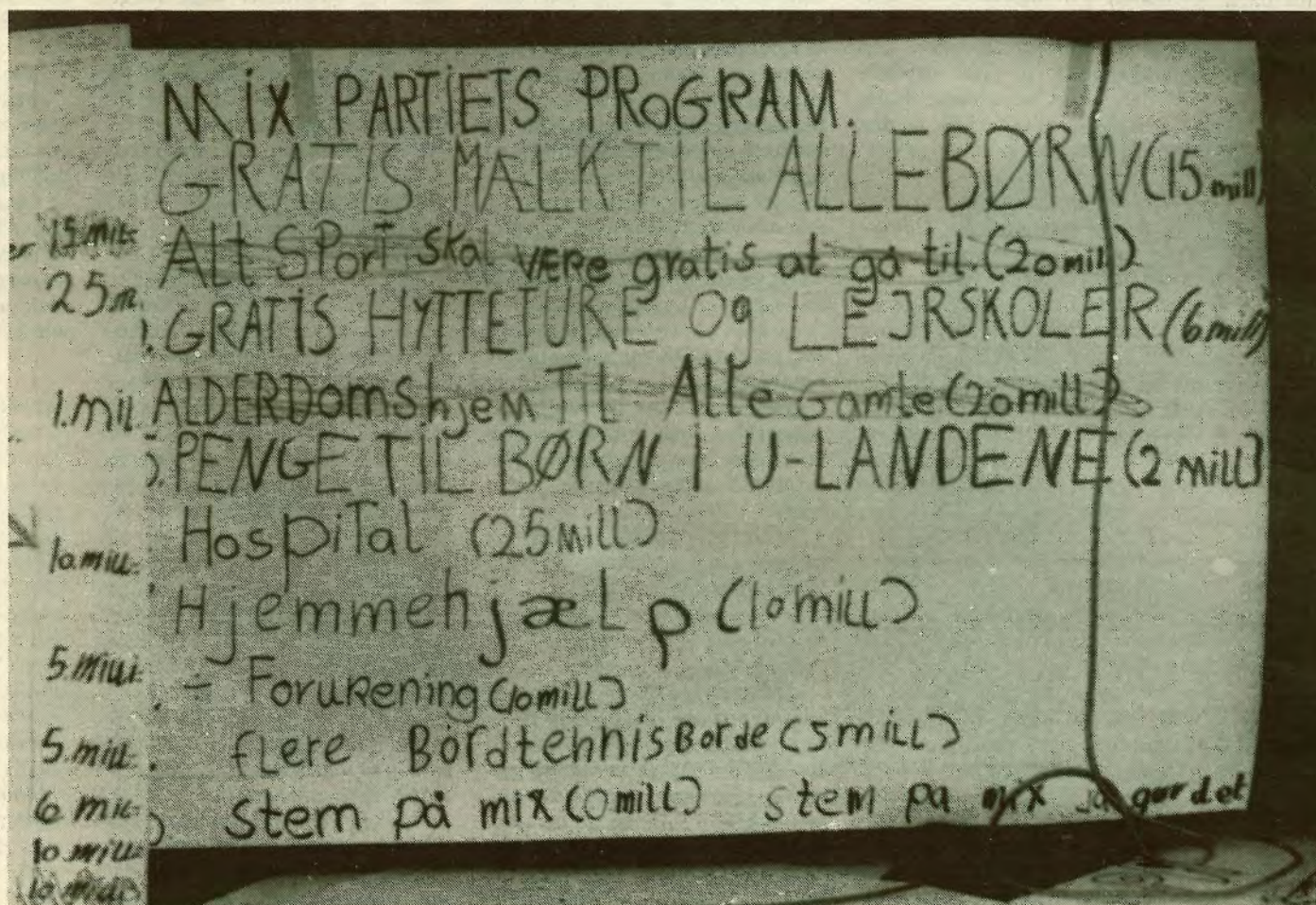
— hvorfor det?

Denne form for teater er jo ingenlunde ukendt, og en kendsgerning

er det, at børnenes engagement og dermed chance for optimal indlæring er langt større, når børnene føler, at det er op til dem selv at styre »handlingens« gang.

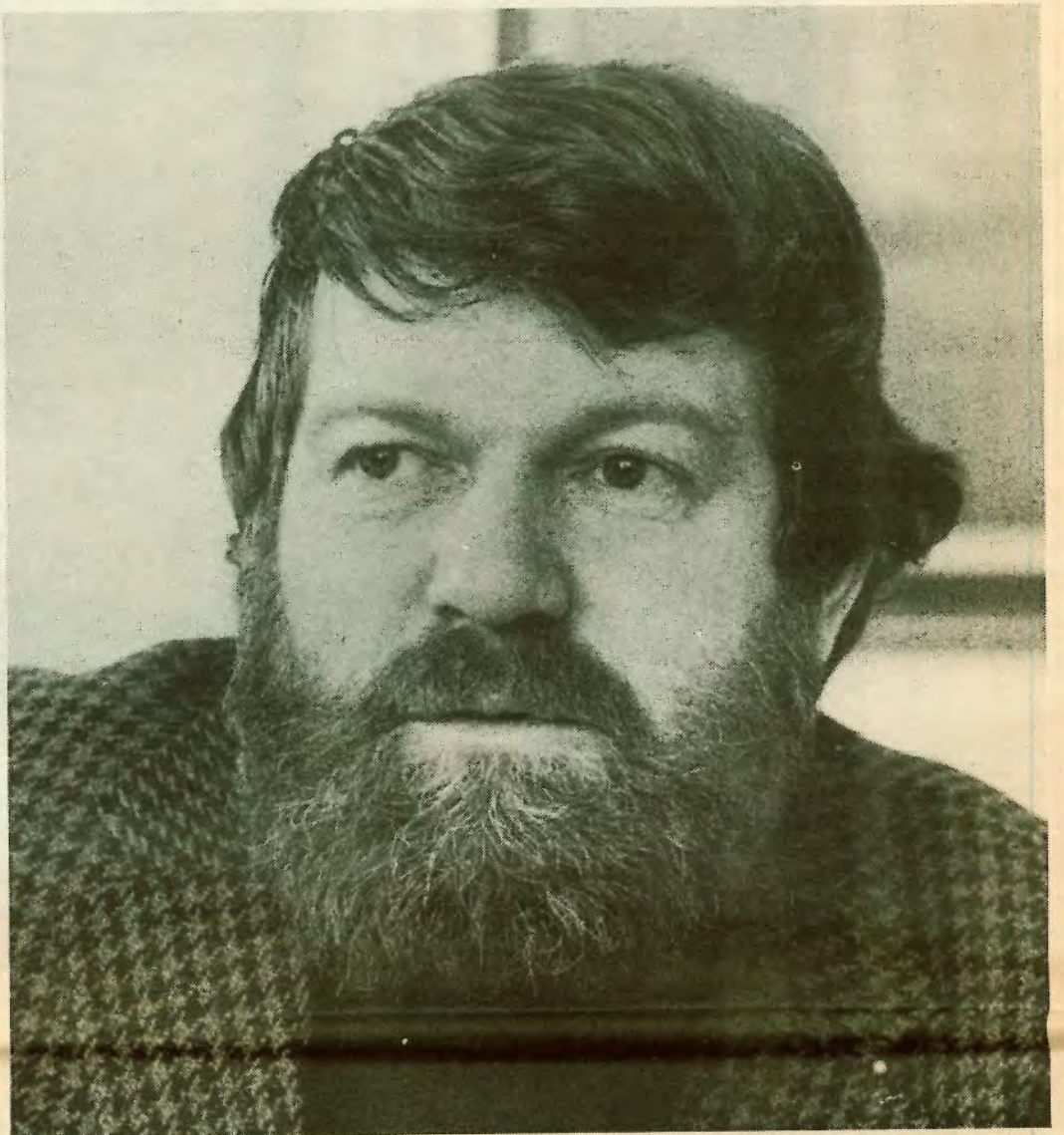
Der er derfor en række indicier, der peger på, at skoler og andre institutioner kan have endda meget stor glæde af at arbejde på denne facon — samtidig står der en masse børneteatre klar til at yde bistand både med tilrettelæggelse og udførelse.

Flemming, Comedievognen

ODENSE FÅR ET

»En aktiv kulturpolitik er den bedste socialpolitik«

Rådmand Robert Dalskov Andersen

Interview med rådmand Robert Dalskov Andersen, Odense, af Poul Holm Joensen

Den 1. august bliver teatergruppen BANDEN kommunalt egnsteater i Odense. Det er resultatet af 1 års drøftelser mellem Odense kommune og teatergruppen. Lokalt er der selvfølgelig store forventninger til BANDEN's ankomst, og ikke mindst på Odense Teater, som hidtil har haft teatermonopol i byen, glæder man sig til den udvidelse af det teaterbud i Odense by og på Fyn, som BANDEN's ankomst vil medføre.

For Samarbejdsudvalget for Børneteater er resultatet af forhandlingerne mellem kommunen og BANDEN også en fjer i hatten, idet det er en direkte udløber af samarbejdet i forbindelse med Børneteaterfestivalen i Odense i 1978.

Børneteateravisen har opsøgt primus motor i det lokale arbejde for et nyt kommunalt egnsteater — rådmand Robert Dalskov Andersen — for at få et par kommentarer til det nye initiativ. Robert Dalskov Andersen har som politiker været med til at udvikle mange kommunale, kulturelle in-

stitutioner: Byorkestret, museerne, et grafisk værksted, H. C. Andersen Spillene osv.

I sit arbejde inden for den kulturelle sektor har Robert Dalskov Andersen ofte argumenteret med slagkraftige konstateringer, og Børneteateravisen har netop som udgangspunkt for en samtale med ham brugt hans påstand om, at »en aktiv kulturpolitik er den bedste socialpolitik«.

— Er der en sammenhæng mellem denne påstand og Odense Kommunes samarbejde med netop BANDEN?

»Ja, det er der jo nok, idet en aktiv teaterpolitik er den teaterpolitik, hvor publikum er mest muligt engageret i det, man oplever, som deltager i en aktiv teaterpolitik. BANDEN og dens teaterform er engagerende teater, som også forudsætter, at publikum deltager aktivt i den debat, som naturligt følger efter.«

— Hvordan har I banet vejen for BANDEN hos odenseanerne?

»Børneteaterfestivalen banede det første stykke vej, og i Socialdemokratiet har vi ofte talt om, at det var en mangel i Odense, at vi ikke havde børne- og ungdomsteater. Odense er fattig på det punkt, men BANDEN vil uden tvivl skabe større teaterinteresse.«

— Har I forud for aftalen med BANDEN foretaget en vurdering af de eksisterende grupper og

vejet dem op mod hinanden? Hvorfor blev det netop BANDEN?

»Denne aftale med BANDEN var en af de første vigtige politiske beslutninger, jeg traf som rådmand, og det var dels et spil af tilfældigheder og dels en vurdering af, hvad de forskellige grupper står for. Ikke mindst Børneteaterfestivalen i Odense sidste år gav inspiration hertil, og der viste sig straks en stor politisk interesse for børneteater, og selv om V og K var imod, fornemmer jeg, at modstanden nok har været mere af principiel karakter.«

— Der bliver altså ikke tale om, at BANDEN bliver politisk katebald?

»Det er lidt op til BANDEN selv. Hvis man fortsætter den fine, sobre linie som hidtil, bliver BANDEN ikke politisk katebald.«

— Nu hører BANDEN jo nok til de teatre i landet, der har markeret sig mest blandt de politiske teatergrupper i Danmark. Er der overhovedet grobund for politisk teater i Odense?

»Det tror jeg. Netop i disse år kan man spore en stigende interesse i skoler og institutioner for at engagere sig i hverdagens problemer og dermed i politiske emner. BANDEN er en af de gode politiske teatergrupper, som ikke forfalder til at køre helt ud på fløjen og markere sig outreret, såle-

des at mange må tage afstand. Og netop derigennem vil BANDEN komme til at placere sig naturligt i den aktuelle debat.«

— Hvorledes har Odense Kommune og BANDEN organiseret det fremtidige samarbejde?

»Vi har i første omgang indgået en 3-årig kontrakt, og BANDEN forbliver en selvstyrende gruppe med egen ledelse og styreform. Kommunen skal dog godkende fordelingen af forestillinger ude og hjemme. Derudover skal vi godkende budgettet, hvor tilskud fra kommune og amt vil ligge på ca. 500.000 kr. Kommunen stiller lokaler til rådighed, og vi forventer, at BANDEN får til huse i kommunens gamle teatersal, det tidligere »Rosenhaven«, som midlertidigt har været lejet ud til et byggemarked. Vi forventer at få en spændende samdrift mellem de 3 eksisterende biografer i ejendommen og BANDEN.

Herefter vil det være op til BANDEN at vise, at Odense er det rigtige sted for dem, og at Odense har brug for dem. Man er jo heller ikke tabt for omverdenen, fordi man flytter til Odense. BANDEN bliver jo også Fyns egnsteater, og vi forventer, at egnen her, og det, der rører sig i egnen, vil være udgangspunkt for BANDEN's aktiviteter.

Det kan vel nok blive svært for en københavnsk gruppe at stikke fingeren i jorden og leve op til det, Odense forventer af dem,

men jeg er overbevist om, at Bandens medlemmer er dygtige nok til at akklimatisere sig i Odense og på Fyn.«

— Du er socialdemokrat og tidligere knyttet til fagbevægelsen. Står fagbevægelsen bag ønsket om at accelerere teaterlivet i Odense?

»Det ved jeg ikke. Det er ikke noget, vi har drøftet voldsomt, men der har været en positiv holdning til, at BANDEN etablerer sig i Odense. Jeg vil dog gerne mane i jorden, at det er et led i en faglig og politisk strategi på længere sigt — det er derimod en naturlig udvikling i Odenses kulturpolitik.«

EGNSTEATER

JO færre begrænsninger mere levende og spændende teater

1. august 1979 starter Teatergruppen BANDEN som egnsteater i Odense kommune.

I ti år har gruppen været landsdækkende opsøgende teater, men især inden for de sidste 3-4 år har vi haft et mere og mere udbredt ønske om at afvikle vores »turist«-virksomhed til fordel for et grundigere og længeresigtet arbejde i et mere afgrænset område. Dette skulle der nu være skabt mulighed for gennem den aftale, vi har indgået med Odense kommune.

Børneteaterfestival 1978

Ved åbningen af børneteaterfestivalen i Odense 1978 udtalte borgmester Verner Dalskov, Odense, at man i kommunen nu ville tænke alvorligt på at gøre noget ved børnenes muligheder for at opleve teater — Odense kommune har jo været det, vi i børneteaterkredse kalder »sort område«. Som en udløber af denne åbningstale blev vi fra BANDEN inviteret til en uformel samtale med kommunens kulturrådmand, Robert Dalskov og sekretariatschefen for skole- og kulturforvaltningen Ib Frank Jensen. Dette møde, som fandt sted under festivalen, var helt uforpligtende for begge parter; men vi blev enige om at holde kontakten vedlige.

I kommunens kulturelle udvalg arbejdede man videre med tanken, og vi blev bedt om at komme med et oplæg til kommunen dels om de tanker, vi gjorde os mht. egnsteater/teater i det hele taget, og dels med de krav/betingelser vi måtte stille for at flytte hele virksomheden til Odense kommune.

Oplægget

Efter kort at have gennemgået BANDENS historie fortsætter oplægget:

»Den udvikling, som gruppen har været en del af, har været en decentralisering og afinstitutionalisering af teaterlivet, nemlig ved at bringe teatret ud til steder, hvor man ikke før har haft mulighed for at opleve teater. Denne

udvikling var — og er stadig — vigtig.

Når gruppeteatrene i dag interesserer sig for tanken omkring egnsteatret, er det en naturlig videreførelse af ovennævnte udvikling, idet den geografiske afgrænsning, som et egnsteater er, giver meget større mulighed for kontakt med og stadig dialog med de mennesker, teatret spiller for. Denne tætte dialog har fra starten været gruppeteatrenes idé og eksistensberettigelse, men selve realiseringen af den har været vanskeliggjort ved bl.a. gruppernes krav til sig selv om at være landsdækkende. Fordelen ved en egnsteaterstatus er, at gruppen får et større kendskab til det publikum, man skal spille for, og at publikum får et større kendskab til teatret og de muligheder, der ligger i det.

Med de erfaringer, vi i gruppen har fået, har vi forstået vigtigheden af, at vores publikum kan se det, vi laver, som noget der vedrører dem selv, angår deres egen hverdag. Teater kan, når det opstår i nær kontakt med dem, det skal formidles til, blive til noget nærmere og mere betydningsfuldt end de industrialiserede produkter, der udgør hovedparten af vores kulturelle oplevelser. I en verden, hvor den tekniske udvikling er nået så langt, at det at opleve teater eller kunst i det hele taget er blevet reduceret til et passivt forbrug foran fjernsynsskærmen, er det nødvendigt at skabe brugbare alternativer hertil.«

Om egnsteater skriver vi i op-

lægget: »Det må være vores opgave aktivt at deltage i egnens kulturelle og sociale liv ved bl.a. at spille stykker, der tager udgangspunkt i de specielle forhold, der gør sig gældende for egnen. De forestillinger, der kommer ud af det, bør være seværdige ikke kun på lokalt plan, men de bør tage deres udspring her. Vi forestiller os et samarbejde med allerede eksisterende organisationer og institutioner både på det idémæssige og det praktiske plan.

Det er vigtigt at have et fast spillested som udgangspunkt. Vi tænker os teaterhuset som et sted, hvor der — udover vore egne forestillinger kan foregå forskelligartet kulturel aktivitet: gæstespil, musikarrangementer, udstillinger, et vist samarbejde med grupper i byen som f.eks. amatørteater og amatørmusikere.«

»6. C, Danmark, Verden«

»6. C, Danmark, Verden«

De videre forhandlinger

Kommunens kulturelle udvalg og forvaltning arbejdede videre med sagen, og i august måned 1978 blev vi inviteret til Odense for at se på mulige lokaler til indretning af teatret.

I lang tid så det ud til, at stedet ville blive Fyns Forsamlingshus — et mægtigt stort kompleks i Odense centrum, hvor vi i givet

fald skulle have stillet en etage til rådighed. Imidlertid var der mange både praktiske og økonomiske vanskeligheder forbundet med denne løsning, så den til sidst måtte opgives.

De lokaler, der nu er blevet enighed om, er beliggende i samme bygning som de kommunale biografer, og de er i øjeblikket ud-

fortsættes næste side

JO færre begrænsninger

Fortsat fra foregående side

lejet til en privat virksomhed. Derfor kan vi først installere os i dem fra sæsonstarten 1980 — til gengæld er det også de mest velgørende af alle de muligheder, der har været på tale.

I løbet af efteråret 1978 og foråret 1979 har der været møder og adskillige brevvekslinger mellem os og kommunen. Det er jo en vanskelig procedure, idet alle aftaler og ændringer af aftaler skal godkendes såvel af os som af kommunens kulturelle udvalg. Men nu er aftalen færdig, godkendt af byrådet og klar til underskrivelse — et år efter, forhandlingerne blev indledt.

Alt i alt må vi sige, det har været gode og positive forhandlinger, hvor der har været tid og plads til at overveje tingene grundigt fra begge parter side.

Aftalen

Aftalen fastlægger de gensidige rettigheder og forpligtelser for BANDEN og Odense kommune.

Lokaler: »Kommunen forpligter sig til at stille egnede lokaler til rådighed for teatergruppens virksomhed.« Der er tale om de førnævnte lokaler i kommunens bygning, hvor også biograferne ligger. Der er afsat ca. 1,5 mill. kr. på kommunens investeringsbudget til istandsættelse og indretning af disse lokaler. I perioden indtil aug. 1980 stiller kommunen midlertidige — ligeledes egnede — lokaler til rådighed til øvebrug, administration og opførelser.

Virksomhed: »Teatergruppen BANDEN forpligter sig til at oprette forestillinger for børn, unge

og voksne og at opføre forestillinger stationært og som opsøgende teater, idet gruppen som egnsteater placerer sin hovedaktivitet inden for Odense kommune.«

Der er ikke fastsat et bestemt antal forestillinger, der pr. sæson skal spilles i kommunen, idet der mellem os og kommunen var enighed om, at en sådan bestemmelse let ville kunne betyde, at man blev nødt til at sætte på bestemte typer af forestillinger (f.eks. mange »små« to-mandsforestillinger for at kunne spille det fastsatte antal ind), og at det ligeledes ville begrænse mulighederne for at udøve andre af egnsteatrets vigtige aktiviteter.

»Kommunen kan alene udøve indflydelse på virksomheden som budgetgodkendende myndighed«

Dette punkt er en præcisering af, at gruppen også under denne nye struktur beholder sin fulde kunstneriske frihed.

Ledelse og organisation: »Teatergruppen BANDEN er kollektivt ledet og er en selvejende institution. Ledelse er, jfr. teaterlovens bestemmelse herom, den kunstneriske ledelse.«

Der har fra starten været enighed mellem os og kommunen om, at det er vigtigt, at den struktur, BANDEN har valgt og som har fungeret de sidste 7-8 år fortsætter uændret. Derfor har det aldrig været på tale, at der skulle oprettes en bestyrelse i forbindelse med etableringen af egnsteatret i Odense.

Samråd: Vi har ønsket, at der bliver nedsat et samråd, som består af BANDEN, repræsentanter for kommunen, teaterinteres-

serede borgere og repræsentanter fra institutioner osv. Dette samråd skal være et idéformidlende og rådgivende organ, hvor vi vil drøfte vore planer og ideer med jævne mellemrum. Hvordan det nærmere skal organiseres, er der endnu ikke taget stilling til.

Endvidere indgår det i aftalen, at vi søger at etablere et samarbejde med en publikumsorganisation — og det drejer sig om Teaterforeningen Rasmus Rask. Vi har endnu ikke aftalt på hvilken måde dette samarbejde skal foregå.

Økonomi: »Driften forudsættes finansieret af statstilskud, tilskud fra Odense kommune, tilskud fra Fyns Amtskommune og egne indtægter.« Tilskuddet fra Odense kommune udgør pr. budgetår 500.000 kr. i 1979 prisniveau.

Endvidere skal det bemærkes, at tilskuddet er et rent driftstilskud; der skal ikke inden for dette beløb spilles et vist antal gratis/billigere forestillinger for kommunens institutioner.

Varighed: Aftalen gælder fra 1. august 1979 til 31. juli 1983, dvs. 4 sæsoner, og en forlængelse skal være forhandlet og aftalt senest 31. dec. 1982.

Det er vores opfattelse, at den aftale vi har indgået med Odense kommune, sikrer og styrker gruppens kunstneriske frihed og muligheder — og dermed også gavner kommunen, idet det er klart, at jo færre begrænsninger, man lægger på teatrets udfoldelsesmuligheder, jo mere levende og spændende teater har man sikret egnens befolkning.

Det er vort håb, at denne aftale, som der har været arbejdet grundigt og længe med, også andre steder kan danne grundlag for oprettelse af egnsteatre.

Banden

Man spør bare hvorfor ...

For godt et år siden løb et projekt af stablen i en 4. klasse på Højager-skolen i Ballerup. Overfladisk betragtet gik det ud på at lave et teaterstykke af og med børn. Men kigger man under overfladen, viser det sig, at det var mere end et stykke almindeligt dramaarbejde i en tilfældig skole.

Den gruppe mennesker, der havde taget initiativet til projektet, og som kørte det sammen med klassens klasselærer, bestod af nogle børneteaterskuespillere og et par børnepsykologer.

Gruppen er for tiden igang med at skrive en fyldig rapport om projektet, og det er meningen, at den skal udgives i løbet af efteråret.

Følgende samtale drejer sig imidlertid om, hvorfor gruppen havde fået ideen, og hvordan den foreløbig vurderer projektet.

I samtalen deltog: skuespiller Marie Møller, børnepsykolog Agnete Didrichsen og lærer Johnna Jønck.

— Hvordan opstod ideen til projektet?

Marie: »Ideen opstod helt tilbage i 1975, hvor vi var nogle børneteaterskuespillere, der snakkede om, at vi manglede en hel del viden om, hvordan det teater vi lavede for børn virkede på publikum, og at vi tit havde oplevet at den research, vi plejede at lave, ikke var fyldestgørende nok, ikke var tilstrækkelig dybdeborende.

Derfor lavede vi en studiekreds, hvor vi læste en del teoretiske artikler om teaterarbejde og diskuterede deres relevans for vores arbejde. Vi fandt her ud af, at vi ville prøve at lave noget praktisk i form af et projekt hvorefter vi kontaktede Agnete.«

— Hvad var din interesse i at sige ja?

Agnete: »På det tidspunkt havde jeg beskæftiget mig en del med bevidsthedsformer hos børn, og med spørgsmålet om, hvordan den ideologi der hersker i vores samfund, kommer ind i hovedet på ungerne og får dem til at handle og tænke på bestemte måder.

Og jeg havde også beskæftiget mig en del med børneteateret som én af de måder, man formidler ideologi til børn, og havde bl.a. skrevet et par kritiske artikler om det børneteater, der arbejder med kreativt teater.

Så derfor ville jeg gerne arbej-

de med i dette projekt, som skulle beskæftige sig med den virkelighed som børn faktisk lever i, som ikke ville forsøge at bilde børnene noget ind, og som ville tage dem alvorligt.

En anden mulighed jeg så i projektet var den at komme til at arbejde praktisk med den videnskabelige betydning af begrebet »kreativitet«, som er »konkret skabende virksomhed hos mennesket.«

Teater på børnenes betingelser

— Vil det sige, at I allerede dengang havde gjort jer helt klart, at projektet skulle blive til det, som det faktisk blev?

Marie: »Ja, vi havde nogle nøgleord, som vi gerne ville undersøge, som f.eks.: hvordan laver man teater på børnenes præmisser, hvordan laver man solidarisk børneteater, altså solidarisk med børnenes virkelighed.«

Agnete: »Umiddelbart betyder det at lave teater på børnenes præmisser, at de skal bestemme det hele, men det er jo egentlig ikke meningen. Men hvad betyder det så? Hvad kræver det af os som voksne at ville arbejde på den måde? Hvilke rammer skal vi arbejde med?

For at finde ud af det måtte projektet arbejde med en stabil gruppe børn, som vi kunne lære at kende tilstrækkelig godt, til at vi kunne lave noget, der kan siges at være blevet til på børnenes betingelser. Ønskegruppen var en skoleklasse, men vi regnede realistisk med, at det mindst svære ville være at kunne komme til at arbejde med en fritidshjemsgruppe — indtil vi var så heldige at komme i kontakt med Johnna, som gerne »ville lægge klasse til« projektet.«

Marie: »Jeg vil da også lige nævne, at vi ville prøve at finde frem til en teaterform, der »går længere ind i børnene« end det daværende børneteater gjorde (hvilket ikke skal opfattes som en kritik af dette). Vi ville gerne udforske børnenes traditionelle holdning til teatret som noget, der blot skal underholde.

Endvidere talte vi meget om teatrets sprog. Vores fornemmelse var, at vi ofte laver teater for middelklassens børn, eller måske for overklassens børn. Vi ville gerne undersøge, hvordan vi også kan lave teater for arbejderklassens børn.«

Skal vi lege prinser og prinsesser eller hva'

— Jeg vil så godt spørge pædagogen: Hvorfor gik du ind i projektet?

Nye bøger:

BØRNETEATER- SAMMENSLUTNINGEN 1969-1979

Børneteatersammen- slutningen 1969-1979 — et jubilæumsskrift

I anledning af Børneteatersammenslutningens (BTS) 10 års jubilæum den 20. maj 1979, har BTS ønsket at udgive en jubilæumsbog.

Der er i løbet af disse 10 år fremvokset mange nye børneteatre, og der er produceret så mange børneteaterforestillinger, så der er grund til at samle og ordne de konkrete fakta om BTS-medlemmerne og fremlægge disse for en større offentlighed.

Bogen består af 5 artikler, af følgende forfattere: Kaj Himmelstrup, Anne Petersen, Jørn Langsted, Henrik Lundgreen og Kim Nørrevig, samt af 29 artikler af børneteatrene selv. Derudover findes en repertoireliste over produceret børneteater af BTS-medlemmer fra 64/65 til 78/79.

Bogen kan købes hos Samarbejdsudvalget for Børne- og Opsøgende teater mv., Frederiksborggade 20, 1360 København K, forudbetalt kr. 10,-.

Johnna: »I almindelighed er det undervisningsindhold, vi giver børnene i skolen, meget langt fra børnenes egen hverdag. Og det projektgruppen ville, lignede meget af det, jeg løbende havde arbejdet med i denne klasse siden 1. klasse, altså arbejde med børnenes indbyrdes konflikter, prøve at løse konflikterne sammen med dem.«

— *Du har også tidligere arbejdet med teater i denne klasse?*

Johnna: »Jo, men det teater de selv ofte fandt på, handlede meget om at klæde sig ud som prinser og prinsesser, hvilket jeg var blevet ret træt af. I efteråret havde jeg så sat dem til at skrive et stykke om deres egen hverdag. Fem grupper skrev hver sin del af stykket, der kom til at handle om så forskellige ting som et bankrøveri og om at drille en ny pige i klassen, der lignede. Børnene havde været meget optaget af dette arbejde, og for mig havde det været ligesom en ny metode at bearbejde nogle problemer på, som jeg fandt var hele gruppens problemer.«

— *Hvad er klassens baggrund?*

Johnna: »Jeg vil sige, at det er en klasse med — selv for Ballerup kommune — mange sociale problemer: mange er børn af enlige forældre (hvilket i sig selv jo ikke er noget dårligt), men dertil kommer f.eks. arbejdsløshed og økonomisk usikkerhed med deraf følgende manglende overskud til at tage sig af sine børns problemer. Og det betyder for selve skolegangen, at hvis jeg ikke tager fat i disse bestemte børns problemer, er det ganske enkelt umuligt at gennemføre en undervisning for klassen som helhed.«

Projektet

— *Hvordan forløb projektet?*

Marie: »Projektet skulle vare i 5 uger delt op i én periode à 3 uger + én periode à 2 uger. Det drejede sig dog kun om ca. 10 timer om ugen, dvs. 3 dage af en 3-4 timer, så børnene havde altså også almindelig undervisning i projektugerne.

Den første uge brugte vi til at prøve at få et trykt forhold til børnene. Vi arrangerede en række børnelege og sanglege, både for at

komme ind på børnene, og for at iagttage hvad der socialt skete, når vi satte ting igang. Det viste sig ret hurtigt, at der var en række konflikter til stede, som var ret påtrængende og aktuelle, f.eks. med en bestemt dreng, med forholdet mellem drenge og piger, med kærestebreve.«

— *Hvad var børnenes holdning til jer?*

Agnete: »De havde selvfølgelig nogle forventninger til, at vi skulle spille teater for dem. De ventede at få serveret en forestilling.«

Johnna: »Ja, trods det at jeg havde fortalt dem, at de mennesker, der kom, ville lave noget teater sammen med dem, stod det dem ikke helt klart, hvad det hele egentlig gik ud på.«

Marie: »Vi havde planlagt at skulle lave nogle rollespil først om nogle konflikter, der var i klassen, derefter at bygge en overbygning på, der skulle indtage familien, skolen, samfundet. Men det slog til dels denne plan i stykker, at der kom voldsomme udladninger i børnegruppen på grund af deres indbyrdes konflikter. Det var tydeligt, at de gældende magtstrukturer i klassen fuldstændigt gennemsyrede alting. Ligeegyldigt hvad vi fandt på — en koncentrationsøvelse, eller en leg — gentog det samme sig: Nogle bestemte børn styrede udviklingen. Derfor blev vi nødt til at lade de 3 grupper, vi havde delt børnene op i, lave nogle rollespil om en bestemt dreng i klassen, som havde en slags »syndebuk-rolle« og derigennem forsøge at afdække magtstrukturerne i klassen og vise dem for børnene.«

— *Var det så — om jeg så må sige — metoden, I brugte videre frem?*

Marie: »Efter at have arbejdet med den konflikt, arbejdede vi med konflikter med kærestebreve, med slåskampe og med ikke at høre efter, hvad hinanden havde at sige. Og derefter arbejdede vi hen imod at »fremstille« nogle familier, hvilket jeg for øvrigt oplevede som værende dét, børnene var mest ivrige med — hvilket nok havde noget at gøre med, at de førertalte konflikter ligesom var for tæt på. Men i disse »familier« arbejdede vi så med små hverdagssituationer som: hvor-

dan foregår en morgen i familien; når mor kommer hjem fra arbejde; børnenes sengetid og lignende.

Efter den første periode fulgte en påskeferie, og i begyndelsen af 2. periode blev vi enige om, at det nu var tiden at arbejde på det helt konkrete, nemlig en forestilling.

Den skulle handle om, og kom til at handle om, nogle forskellige familier, hvor de familiers børn kom sammen i en skolesituation. Børnene syntes også, det var et godt emne, og vi valgte så sammen med dem nogle erhverv til forældrene i disse familier. Og vi valgte at vise børnene nogle arbejdspladser, så de kunne få et førstehåndsindtryk af forskellige arbejdspladser.«

Agnete: »Her vil jeg lige indskyde, at når børnene gennemspillede familiesituationer, blev disse ofte spillet meget aggressivt. Vi spurgte dem hvorfor de gjorde det på den måde. Svaret var, at sådan var det bare. Vi ville så gerne lære dem noget om, at når far eller mor opleves aggressive, er det jo ikke fordi forældrene er onde. Det må hænge sammen med andre ting. F.eks. hvordan man har det på sit arbejde. Og for at trække en parallel, der er tydelig for børnene, prøvede vi så at skildre, hvordan man er henne i skolen efter at have oplevet en aggressiv familiestemning derhjemme. Eller vi lod en dreng først spille en arbejder på sin arbejdsplads, hvor én f.eks. lige var blevet fyret, og bagefter spille familiefar i sin familie, hvorved han blandt andet rent kropsligt opdagede, at han ikke kunne lægge den aggressive, han havde oplevet på sin arbejdsplads, af sig bare fordi han kom hjem. Det var vores mål med at lægge nogle arbejdspladssituationer ind i stykket.«

Hvad sagde forældrene

— *I viste den færdige forestilling for forældrene. Hvad var deres kommentar?*

Johnna: »De var noget blandede. F.eks. kom en mor, der ikke havde vist sig på skolen i 4 år, ved stykkets afslutning og fremlagde sin uforgribelige mening, som var den, at hun ikke kunne

Nye bøger:

SKYGGETEATER

Praktisk vejledning

af Christina Nilsson

Tegninger af Cecilia Torudd.

På dansk ved Bodil Frederiksen

Forum

Skyggeteater af Christina Nilsson

For dem, der har lyst til at arbejde med skyggeteater, men ikke aner, hvilke metoder/midler der skal til, giver denne bog en udførlig og let forståelig vejledning i anvendelse af skyggeteatrets muligheder.

Bogen vil være ideel til brug i skolen, hjemmet og på forskellige institutioner. Den giver inspira-

tion til at bruge skyggeteatret, ikke kun som leg, men også ved emnearbejde, formning og anden undervisning.

Børn vil også kunne benytte bogen, da den med sjove tegninger illustrerer arbejdsprocessen, og viser, at man med få midler kan »få noget op og stå«.

Kisse Michaelsen
dramaleder v. fritidsklubben
Ungdommens Hus, Roskilde

lide det. En af hendes begrundelser var, at hun havde læst de sange, børnene havde skrevet til stykket sammen med Johnny (projektgruppens musiker). De sange, som blev fremført ved hvert sceneskift, var helt klart, mente hun, politisk indoktrinerende. De kunne ikke være skrevet af børn, men måtte være forfattet af de voksne.

Det lykkedes hende at skabe nogen forvirring i diskussionen efter forestillingen. Men der var andre forældre der mente, at stykkets indhold var brugbart, at man blev nødt til at være opmærksom på, hvad børnene havde sagt og gjort i forestillingen, og hvis udtalelser var til støtte for projektgruppen og for mig til at projektet havde været en god idé.

Men ét af resultaterne var, at 2 børn — det ene barn af den meget negative mor — i løbet af de næste 4 måneder blev meldt ud af skolen. Ikke kun på grund af projektet, men også naturligvis på grund af min holdningsprægede undervisning i det hele taget, som det blev udtrykt.«

— *Var den for privat?*

Johnna: »Næh, sådan siger man ikke. Det er ikke fordi det går én på, at man begynder at an-

gribe den slags teater. Men man vil selv have lov til at præge sine børn. Man vil ikke have at pædagoger og børneteaterskuespillere skal fortælle børn om den virkelighed, som de forældre også synes, de kan se. De ser den bare ikke med de samme øjne. Nogle sagde det helt tydeligt. De sagde: I tager kun fat i de negative ting. I viser hele tiden en arbejdsplads, hvor direktøren bliver nødt til at afskedige nogle mennesker, der ikke er plads til, eller strejker, eller en ulidelig arbejdsplads på et socialkontor eller hvor det nu er. I ser det ikke fra arbejdsgiverens synspunkt, var der også én, der sagde.«

Agnete: »I ser ikke de lyse sider ved livet, var der én, der sagde. Men der var da også en mor, der fortalte, at hendes drenge var blevet meget forstående overfor, hvordan forældrene kunne have det på deres arbejde. Og et forældrepar fortalte mig i pausen inden diskussionen, at de havde været meget glade over at se, hvordan deres barn havde udfoldet sig på scenen. Det havde de ikke troet kunne ske.«

Marie: »Angående det positive og negative var vi med nogle børn på en lille fabrik, hvor det

fortsættes næste side

Man spør bare hvorfor

Fortsat fra foregående side

var meget tydeligt, hvem der var de 10 arbejdere, og hvem der var chefen, som optrådte i hvid kittel. Børnene stillede ham en masse spørgsmål som f.eks. hvorfor han ikke lavede noget, og hvorfor han var ren og de andre snavsede. Og det var nogle af de ting, vi førte videre i teaterstykket. Så jeg vil sige, at jeg følte meget, at de forældre, der beskyldte os for at have styret børnene i negativ retning, skød forbi, for jeg synes, at det stykket handlede om, kun var en reproduktion af det, børnene oplever.

Johnna: »Jamen netop dér kommer forældrenes forsvar ind overfor, at børnene konfronteres med de her ting. Når f.eks. en forælder siger, at sangene er skrevet

af de voksne, så er det fordi hun ikke vil tro og ikke tiltroer børn, at de er i stand til at stille manden i den hvide kittel de spørgsmål.

Hvis børnene ser de sammenhænge, så må det være os voksne, der manipulerer børnene til at stille de spørgsmål. Det kan ikke tænkes, at børnene selv trækker konklusioner ud af diskussioner om nogle problemer.

Agnete: »Omkring samme fabriksbesøg stillede jeg børnene det spørgsmål, om de kunne tænke sig at have sådan et arbejde. Ih, jo, det kunne de godt, for arbejderne fik lov til at drikke lige så mange colaer, som de havde lyst til. Jamen, hvorfor fik de lov til det? Jo, det var da klart, for man blev så tør i halsen af at sid-

de ved de maskiner. Jamen, kunne I tænke jer at have et arbejde, hvor man blev så tør i halsen, at man blev nødt til at drikke hele tiden? Nåh, sagde børnene så. Er det derfor! Mere skal der ikke til, før børnene begynder at konkludere nogle ting omkring den bestemte arbejdsplads.

Johnna: »Så har du vel også indoktrineret?»

Agnete: »Så er det sør'me nemt at indoktrinere. Man spørger bare hvorfor!»

— Lige til sidst: Bedømmer initiativgruppen projektets forløb positivt eller negativt?

Agnete: »Det er et meget svært spørgsmål lige midt i rapportskrivningen. Men jeg vil sige, at det var meget, meget lærerigt,

og jeg synes, vi har gjort nogle erfaringer, som må kunne bruges af andre.»

JN

Fotos: Jan Rütz

Projektgruppens deltagere var endvidere: lærer Hanne Krebs, musiker Johnny Rossell, fotograf Jan Rütz, børnepsykolog Else Rydning, skuespiller Egon Stolz og skuespiller Hanne Tvestmann.

Projektet har fået støtte af Kulturministeriet og Arbejdsgruppen for børn og kultur med ialt kr. 86.000.

Når rapporten udgives, vil vi gøre den til genstand for en nærmere omtale her i bladet.

Fjernsynet: Hvad skal vi med det?

Overskriften på denne artikel er ment som en provokation. Udgangspunktet har været en diskussion, som fandt sted på det seminar, som gik forud for børneteaterfestivalen i Silkeborg. Her blev der arrangeret et møde mellem BTS (Børneteatersammen slutningen, red.) og Danmarks Radios B&U afdeling, hvor det var meningen, at man skulle drøfte muligheder for samarbejde.

Det var for så vidt et oplagt emne, da begge parter beskæftiger sig skabende med børn, og det var tilsyneladende også en helt rigtig tanke, at vore forskellige erfaringer kunne bringes sammen og resultere i et eller andet frugtbart.

Inden længe stod det imidlertid klart, at betingelserne for en dialog ikke var de allerbedste. Fra fjernsynsfolkens side blev det antydnet, at mulighederne ikke var så mange endda, og at man måske heller ikke var så forfærdelig interesseret, og da det samtidig blev afsløret, at vi børneteaterarbejdere ikke var enige om det fænomene i et sådant samarbejde, blev det foreslået, at debatten skulle fortsætte indtil i BTS, så vi kunne finde vores ben i den sag.

Da jeg på mødet stillede mig aldeles afvisende over for tanken om børneteater i fjernsynet og var med til at skabe uenigheden, vil jeg gerne her fortsætte, hvor jeg slap, og uddybe nogle synspunkter, som jeg anser for fundamentalt vigtige for børneteateret.

Der blev på mødet givet udtryk for, hvad jeg tror er en almindelig opfattelse, at fjernsynet er et spændende medie, og også et effektivt medie, hvis man vil igennem med et budskab. I fjernsynet ligger der, siges det, nogle udfordringer, som børneteateret slet ikke har brugt endnu, og hvis fjernsynet mangler nye kræfter og ideer, hvorfor så ikke give det noget af vores overskud og vore arbejdsmetoder?

Sådanne fordele og muligheder for børneteateret kunne fremlægges i mange detaljer, men det er ikke mit ærinde. Jeg er ude i det modsatte. Jeg vil påpege de farer, som jeg mener lurer bag en sammenblanding af det teknisk betonedede fjernsyn og det menneskeligt betonedede børneteater. Og så kunne man allerede nu spørge: hvorfor denne skelnen? Det er dog mennesker, der arbejder for mennesker begge steder. Ja, men der er en væsentlig forskel i de to mediers karakter, og i måden de kan bruges på.

Det ses allerede i børneteaterets historie. De startede i opposition til de store teatre med den umådelige afstand mellem scene og sal, som var uegnet til børns oplevelse af teater. Børneteateret tog konsekvensen af den manglende dialog mellem på den ene side teateret og skuespillerne, som nærmest mystiske størrelser, og på den anden side et forsømt, overset, ustimuleret børnepublikum. Som opsøgende teatre tog de ud, hvor børnene var og fik dem i tale. De oplevede det fantastiske i samværet med publikum i næsten alle faser af en teaterproces. Og børnene fik almindelige mennesker på besøg. Mennesker som lod sig inspirere og var inspirerende. Alle tog noget til sig og gav noget igen. Og hvordan man end vurderer snakken om teatermæssig kvalitet, så var og er dette forhold et af børneteaterets væsentlige kvaliteter, og det de skal leve videre på. Det er nemlig et levende forhold. Vi ved det allesammen: Der er ikke noget så levende som et børnepublikum.

ind i billedet), eller at forældrene i højere grad skulle være sammen med deres børn foran skærmen, men for mig er problemet snarere, at det er en skærm. På denne skærm sker det undertiden, at et menneske eller en hel udsendelse træder frem og virker så godt, at man synes, at det er mere levende end det, der foregår i stuen, men tilbage står den kendsgerning, at man kan fjerne det hele ved at trykke på en knap. Og uden at skærmen protesterer. Ja selvfølgelig, vil nogen sige, det er da en banal betragtning. Alt det ved vi. Det har vi været igennem. Men tænk det igennem igen. Tænk f.eks. på, at fjernsynsbilledet er fladt. Tænk på, at vi sidder og stirrer — undertiden meget længe — på en dybde, som ikke er der. At vi uden at tænke nærmere over det, er ofre for et synsbedrag. Al den bevægelse, der farer over skærmen, er teknisk skabt liv, som vi måske følger med stor fornøjelse, men som efterlader os trætte og uoplagte. Hvorfor? Mon ikke det har noget at gøre med bedrageriet.

Lever det ikke også på illusionen? Bygger det ikke også på et bedrag? Nej, ikke som jeg ser det. Vore stemmer er stemmer i rummet. Vore kroppe er til stede og kan ses i deres helhed og i perspektiv og samspil med hinanden. Teatret lever ikke af fjernsynets nærbilleder, som udelukker helheden, og som den voksne måske kan fastholde i ho'edet, mens billederne skifter, men som barnet ikke har forudsætninger for at holde sammen på.

Børn har brug for helhed og sammenhæng

Børn har brug for helhed og sammenhæng. De har brug for at lære sig selv at kende som mennesker i samspil med andre mennesker. Mennesker som er virkeligt til stede, og som ånder og vibrerer sammen med dem. Mennesker som os teaterarbejdere, der stiller os til rådighed, fordi vi ønsker, at vores liv for en kortere eller længere tid skal være forbundet med de menne-

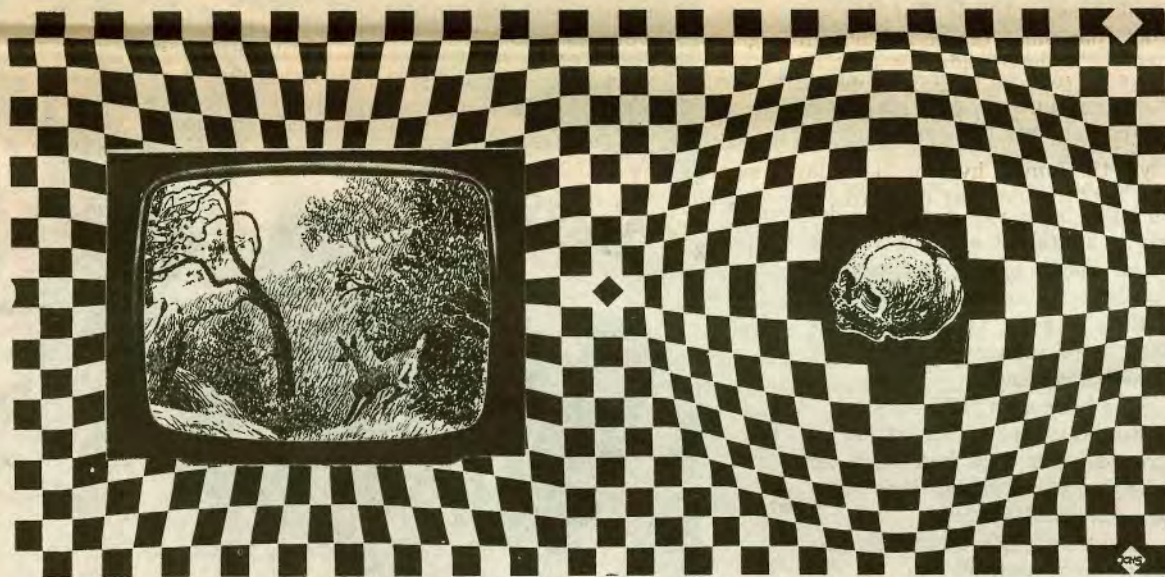
fjernsynet sammen med deres børn. Men for mig er det ikke de store perspektiver, der åbner sig i den anledning. Fjernsynet skal bruges, fordi vi har det, og vi skal lære at leve med det, men jeg tror, at man i al for høj grad regner med, at børns behov for fjernsyn ligner de voksnes. At vi blot behøver at lære mere om børns forhold til lyd- og billedmediet for at kunne lave det helt rigtige fjernsyn til dem. Hvad nu hvis det er gennemgribende forkert?

Hvad ved vi om børns behov? Vi ved, at børn har behov for de voksne, men har de behov for de voksnes fjernsyn? Vi ved, at børn har behov for, at nogen beskæftiger sig levende med dem, eller at de selv beskæftiger sig levende med noget. Men har de behov for, at noget mekanisk står foran dem og beskæftiger deres sanser uden at aktivisere dem? Vi ved, at børn har behov for noget levende, så hvad skal de med surrogater, som de ikke kan gennemskue? For at tale med store bogstaver: vi står måske i virkeligheden over for et medie, som på længere sigt er en trussel mod vore børns sjælelige sundhed. Måske skal vi som børneteaterarbejdere se det som vores opgave at modarbejde dette medies skadevirkninger. Det tror jeg selv. På et tidspunkt, hvor man tænker på at lave et særligt børne-TV-teater, hvor man i misforstået solidaritet med børnene vil lænke dem yderligere til fjernsynet, tror jeg, vi skal forstærke de bestræbelser, vi har haft i gang i så mange år.

Jeg tror, at det er nødvendigt, at nogen ser det som deres opgave at fortsætte arbejdet med samværet, genklagen, udvekslingen, nærheden, så børneteateret ikke dør. Jeg tror, vi som børneteaterarbejdere står foran et årti, hvor vi mere end nogensinde skal forny os. Både for at komme til at stå stærkere teatermæssigt, men også fordi det helt enkelt gælder liv og død om at styrke vores position som virksomme mennesker, der er, hvor børnene er. I en tid, hvor så mange forhold i samfundet bliver upersonlige, uigennemskuelige og styret fra fjerne steder, må vi fastholde den uforgængelige kvalitet, det er at være levende til stede.

Hvis alt for mange af os med de gode erfaringer flytter vores opmærksomhed til fjernsynet, kan det betyde børneteaterets forlis. Vi er trods alt så få her i landet. Lad os derfor samle vore energier og fordybe os i det menneskelige i stedet for at fortabe os i det tekniske. Lad os fastholde det store perspektiv i denne sag, og bevare den ægte, nære kontakt med vores publikum, så vi på den måde kan være med til at skabe aktive sind hos os selv og hos børnene.

FINN HESSELAGER
Snogebæksvej 60, 8210 Århus V

Hvad sker der med barnet foran fjernsynet?

Hvad sker der med det liv, når barnet sidder foran fjernsynet? Jeg siger det uden tøven, for jeg har set det igen og igen: Det forsvinder. Det dør. Og her begynder den store uenighed. For det er ganske vist en kendt sag, at fjernsynet er passiviserende, og det er tydeligvis ikke så levende som rigtigt teater, men når jeg siger, at det tager livet fra (af?) børnene og teateret, så er der nogle, der mener, at sagen er formuleret ud på overdrevet. Men det skal ikke stå eller falde med en enkelt formulering. Lad os se på argumenterne.

Nogle mener, at det er et spørgsmål om at udsendelserne forbedres (og her skulle vi komme

Det kan være den voksne ved, at det er et bedrag, men barnet ved det ikke, og det nytter ikke at fortælle det, at det kun er teknik. Det kan ikke forstå det. En blomst i farvefjernsynet — hvor ser den godt ud. Men det er ikke en blomst. Det er et farvefjernsynsbillede af en blomst. En sådan betragtning, som efter min mening siger noget væsentligt om fjernsynsmediets svaghed og fare, kan det være umuligt for et barn at sætte sig ind i, og selvom det kunne, hvordan skulle det så bruge det? Vi ved, at børn opfatter det de ser i fjernsynet som meget virkeligt, og fjernsynet gi'r sig også ud for at være det mest virkelighedsgengivende medie vi har. Netop derfor er det det mest bedrageriske.

Men hvad så med teateret?

sker, der ser på og lever med. Fordi vi på den måde ønsker at få fælles erfaringer, som vi kan lære af, fordi det er en ægte udveksling, som hele tiden fortæller os, når det går galt, og når det lykkes.

Men, lyder så det knusende argument: Børn ser jo fjernsyn! Hvad er der at gøre ved det, andet end at gøre det bedre? Det er et klart argument, og det er sikkert rigtigt, for nogen er der ikke andet at gøre. Men når man laver fjernsyn for børn, må det være fordi man mener, at der er behov for børnefjernsyn. Men er det et ægte og sundt behov? Der er sikkert ikke tvivl om, at der i vores samfund både er behov for at få børnene passet af fjernsynet og for at forældre kan få fælles oplevelser og fælles afslappelse foran

Børneteater i Skive: Sådan vil vi have det

Vi er en teaterkreds, der driver vor virksomhed (efter en enig bestyrelsesbeslutning) på den måde, at vi laver abonnementer for børnene såvel som for de voksne. Derved opfylder vi også teaterlovens bogstav for børnene og kan sælge vore abonnementer til 60 pct. af den reelle pris. At der så yderligere via primærkommunale tilskud kan skabes en ekstra ned-sættelse af prisen, således at alle kan få råd til at være med, skal kun nævnes for en fuldstændigheds skyld.

Derfor må vi naturligvis spille vore forestillinger uden for alm. skoletid, da vi jo ikke kan påregne, at alle elever i en klasse eller på en skole har tegnet et abonnement.

Vore aftaler med producenterne bygger i første omgang på erfaringerne fra de forrige år, hvor vi f.eks. i første omgang reserverer en uge til hver forestilling i vort distrikt. Så sendes brochurerne ud, og indmeldelserne kommer ind meget ofte via skolerne, hvor vi har en kontaktperson på hver skole til at hjælpe os. Men der er naturligvis også mange, der melder sig direkte til os, og som vi så skal »korrespondere« direkte med, når vi skal fremsende medlemskort eller der af andre årsager kan være grund til, at vi kommer i forbindelse med hinanden. Et ret så stort administrativt arbejde, men et nødvendigt arbejde, hvis vi ønsker at drive børneteaterarbejdet, som vi gør. Og vi er alle i bestyrelsen af den opfattelse, at børnene skal lære, at alt her i livet har en pris. Det mener vi er det sundeste.

Efterhånden er så alle tilmeldingerne kommet i hus, og vi begynder nu den nærmere planlægning, hvor vi finder ud af, hvor mange gange vi skal spille hver forestilling (og det er i et abonnement med tre forestillinger ofte forskelligt fra forestilling til forestilling, fordi producenterne krav om max.-tilskuerantal er meget forskellige).

Vi planlægger spillestederne og tidspunkterne. Vi kontakter skolerne, hvor der skal spilles og får tilladelserne. Vi skriver et brev til hvert barn med besked om, hvor netop han/hun skal se de enkelte forestillinger og fremsender dette brev sammen med medlemskortet, og endelig giver vi producenterne besked på, hvor mange gange, hvor og for hvor mange tilskuere, der skal spilles. Og så skrives kontrakterne.

Forud for hver forestilling laver vi her fra vort kontor en plan over, hvem af bestyrelsesmedlemmerne, der skal være tilsynsførende ved hver forestilling, idet vi gerne ud over den stedlige lærer vil have en af vore repræsentanter til stede for at tage de stød, der evt. måtte være. Denne fremgangsmåde er hver eneste gang blevet meget stærkt rost af producenterne, der har kunnet mærke, at vi har gjort et stort stykke

arbejde for, at alt skal fungere så vel som muligt såvel for børnene, for lærerne og skolerne som for producenterne.

Forleden dag planlagde vi den næste børneforestillings afvikling. For en sikkerheds skyld ringede vi producenteren op for at høre, om alt var klar. Der blev sagt, at der var noget sygdom for øjeblikket, men at man iøvrigt ville ringe mig selv op dagen efter (der var en hel uge til første forestilling skulle afvikles). Der kom ingen opringning, og vi måtte naturligvis gå ud fra, at den syge var blevet rask eller at der var sat en doubleant på stykket.

Dagen for første forestilling op-randt.

Klokken fem minutter i spilletid blev vi på kontoret ringet op fra pågældende skole med besked om, at der ikke var kommet nogen skuespillere endnu.

Jeg ringede producenten op klokken tre minutter i spilletid. Han tog selv telefonen og startede med at sige: Ja, jeg sad lige og ledte efter dit telefonnummer for at ringe og fortælle dig, at vi er syge.

Hertil svarede jeg naturligt (jeg undlader de stærkeste ord): Hvordan kan man sidde i København tre minutter før en forestilling skal begynde og tænke på at ringe for at sige, at forestillingen ikke kan blive til noget på grund af sygdom, når der skulle spilles ca. 300 km derfra?

Det må vist fastslås, at der ikke ville have været nogen, der havde kontaktet os, hvis vi ikke havde ringet op. Og der stod så 160 børn og ventede på en forestilling. Og de tre næste dage stod ligeså mange og ventede på deres forestilling.

Hvad gør man så???

Kontakter et væld af andre grupper, der ikke kan eller tør med den korte varsel. Men endelig: ALAKAZAM.

Han turde, han kunne egentlig ikke, men klarede den, så det også lykkedes, og den aflyste forestilling fandt vi også en dag til.

Så skrive et brev til hver lærer med forklaring på problemet. Ligeledes et brev til hvert barn og dets forældre med forklaringen (uden at være for hård ved den svigtende producent, selv om der egentlig ikke var nogen grund til at skåne nogen i det spil). 160 breve postet i løbet af eftermiddagen og aftenen, hvor der egentlig var nok at se til i forvejen på kontoret, hvor vi jo sidder og laver et ret så stort ulønnet arbejde — ja, faktisk et heltidsjob — for at bl.a. børneteateret, der svigtede kan have arbejde at lave og dermed brød på bordet.

Det skal måske tilføjes, at forestillingerne spilles rundt om i landet, og at børnene fra den nærmeste omegn samles på spillestedet bl.a. ved at læreren bestiller en bus og kører med børnene frem til stedet. Buspengene

var således også spildt ligesom lærernes og børnenes tid, selv om de naturligvis får en anden forestilling en anden gang, hvor de så igen skal igang med at bestille bus mm.

Det er helt utroligt, det forarbejde der skal til for at drive børneteater på den måde, vi ønsker at drive det. Og det er helt utrolige mængder af tid og kræfter, der spildes, når noget sådant sker.

Og hvorfor skete det??

Var forestillingen måske slet ikke produceret færdig??

Havde man taget andet ind i stedet, eller var det TV, som måske gav flere penge til enkelte af de medvirkende??

At den pågældendes sygdom ikke kan have været så slem ses forøvrigt af, at »sladrehan« (dvs. formiddagspressen) kunne fremvise et billede af producenten, der sammen med sin kone kunne gå til filmpremiere i de samme dage ... Jo, det giver tilid.

Baggårdsteatrets to sider i Turnéteaterbrochuren 1979-80.

Svar fra Baggårdsteatret

Svar til Per Haugaard Jensen, formand for Skive og omegns teaterkreds.

Du skriver, at I vil være fri for politiske påvirkninger af børnene fra børneteatrene side, og at I med stor omhu udvælger forestillingerne ud fra kvalitetskrav. Kvalitet er altså for jer (dig) det samme som uengageret, indholds-

tom underholdning.

Dette kvalitetskrav er det modsatte af det, vi på Baggårdsteatret arbejder med, så det er forståeligt, at du ikke henvender dig til os.

Mht. den omhu, som du bruger på at udvælge stykkerne, må vi tvivle lidt, når du alene ud fra en side i en brochure kan afgøre kva-

os til Baggårdsteatret, når der skal købes forestilling for de 13-årige (som producenten selv anslår denne forestilling til). Plakater af samme udseende er forøvrigt fremsendt til bl.a. skoler. Hvor mange mon der har hængt den op??

Vi er i Skive børneteatrene venner, men vi viger ikke fra vore kvalitetskrav. Det er derfor vi søger vore producenter ud med omhu (det er da iøvrigt kontaktlærerne ved de enkelte skoler, som hjælper med ved dette arbejde). Og derfor skuffer det os særligt, når en producent, som vi af kvalitetsgrunde har valgt ud, svigter os.

Er det ikke forståeligt?

PER HAUGAARD JENSEN
formand for Skive og omegns teaterkreds

liteten af stykket.

Med venlig hilsen,
på teatrets vegne,

JESPER WORM LARSEN
Baggårdsteatret

PS. Vi har haft den store glæde at se vores plakat hænge på mange af de skoler, biblioteker og institutioner, som vi har spillet for.

Skilsmisse i Ribe

John Andreasen, Dramaturgisk Institut og Hans Bay, teatergruppen Turnus var blandt deltagerne i et arbejdsseminar om »research og kollektiv produktion«, som fandt sted i Ribe i begyndelsen af marts måned. De beskriver her kort nogle af de problemstillinger, der blev berørt.

Som andet led i rækken af seminarer om børne- og ungdomsteater i Nordiska Teaterkomiténs regi blev der 2.-5. marts afholdt et seminar i Ribe om »Research og kollektiv produktion«. (Første seminar om »Barndommens historie« er omtalt i Børneteateravisen nr. 24).

De centrale udgangspunkter i Ribe var to forestillinger af Dueslaget samt et oplæg til en arbejdsmodel af Jakob Oschlag og Charlotte Strandgård. Deltagerne var b&u-teaterproducenter, teaterskole-elever og teaterforskere fra hele Norden.

Seminaret forsøgte at satse på to delvis uafhængige emner:

1. En udveksling og diskussion af erfaringer med research og kollektiv teaterproduktion, og
2. En afprøvning i praksis af en arbejdsmodel for en produktionsproces

— Begge emner er spændende, men der var ikke tilstrækkelig tid til at nå begge emner grundigt nok.

Vi spiller!

Dueslaget startede med at spille forestillingen *Det er bare noget vi spiller*, som to af spillerne tidligere havde medvirket i hos Team Teatret i Herning.

Det er bare noget vi spiller handler om fire børn fra 5. og 6. klasse, der er ved at lave en skolekomedie. Forestillingen er bygget op i samarbejde med børn fra den aldersgruppe. To af spillerne og dramatikeren gennemgik, hvordan stykket og forestillingen var blevet til. (Se herom i Børneteateravisen nr. 20, s. 17-19).

Bagefter var der diskussion, hvor der bl.a. blev rejst et par principielle spørgsmål:

1. Hvad vil det sige at lave teater på børnenes betingelser?
2. Hvordan kan vi bedst efterbearbejde en forestilling?

På børnenes betingelser?

At lave teater på børnenes betingelser — sådan lød udgangspunktet for gruppens arbejde med *Det er bare noget vi spiller*. Hertil blev der bl.a. spurgt: Hvor meget skal man underlægge sig børns oplevelser og opfattelser? Hvor langt skal man forsøge at forklare og skabe sammenhænge, som børnene evt. kan have svært ved at se, men som vedrører dem?

I Sverige foregår der for øje-

blikket bl.a. to ret modsatrettede arbejder med børneteater — en som spiller publikums forventninger (f.eks. rockforestillinger med en ret spontan samfundskritik)

og én, som afstår fra publikumsindblanding i produktionen, men selv laver forestillinger efter egne ønsker og interesser for børn og unge.

Et par kommentarer lød: børn tror f.eks. ofte, at de udtrykker deres egen mening, hvor der i stedet mere er tale om mediernes påvirkning. Men man kan godt

være solidariske med børnene og samtidig pille ved deres fordomme. Problemet med at støtte og bekræfte børnene må løses hver gang og ikke abstrakt én gang for alle.

Kan man efterbearbejde?

Der blev nævnt en mængde muligheder; f.eks. diskussion på forskellige måder lige efter forestillingen, skriftlige o.a. opgaver, tegninger sendt til teatret, børnene spiller selv videre eller laver selv et spil om forestillingens emne.

Men det kan være et stort krav at stille til grupperne om både at være teaterarbejdere, pædagoger, administratorer osv. på samme tid — tiden er for knap og ressourcerne oftest for små. Alligevel gøres der mange gode forsøg på efter- og viderebearbejdelse. Men resultaterne bliver ofte spredte, fordi grupperne kun får afsat kort tid til kontakten på f.eks. den enkelte skole, og det kan være svært at følge op bagefter.

Men ikke bare grupperne mangler ressourcer, lærere mangler osse tid og kunnen, og mange desværre osse interesse for dramatikarbejdet. Bevilgende myndigheders manglende interesse ytrer sig ofte i manglende økonomisk støtte til f.eks. dramapædagoger, der ovenikøbet ofte skal tackle problemklasser.

Teater og dramatik må integreres bedre i skolearbejdet og ikke bare være et appendix, der ikke må forstyrre skolelivet. Derfor må grupper og pædagoger ikke blot lade sig spise af med deres interesse for børns ve og vel, men kræve støtte til arbejde og efterbearbejdelse. Interessen og anstrengelserne er ikke nok — selv om de er drivkraften.

Gruppen og specialisten

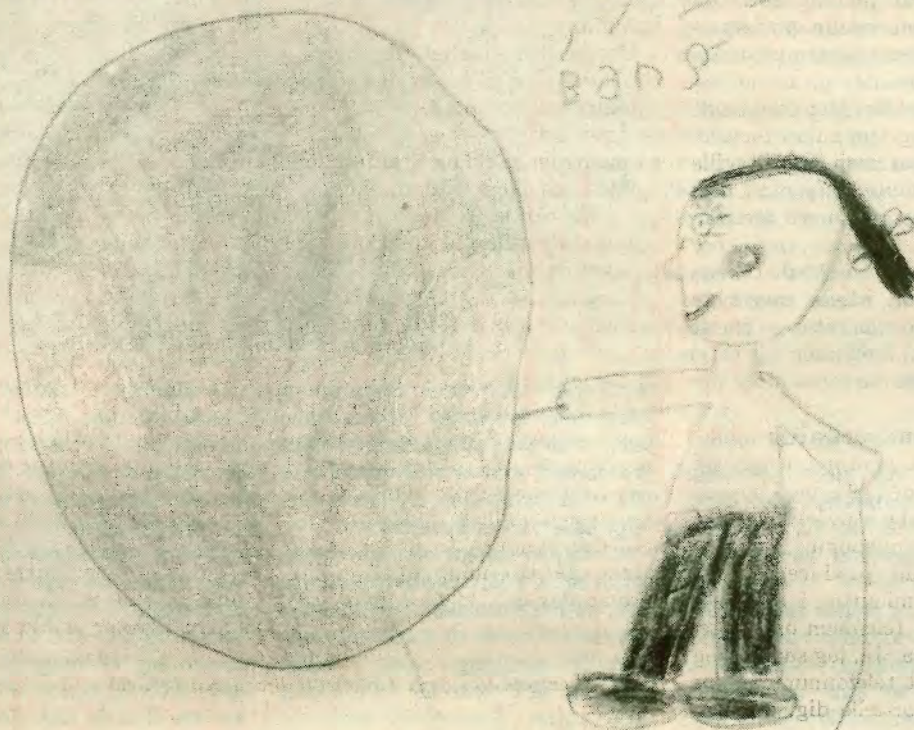
Gennemgangen af arbejdet med *Det er bare noget vi spiller* gav osse anledning til en principiel diskussion om forholdet mellem kollektivt arbejde og de enkelte faggruppers selvstændige arbejde (f.eks. dramatikernes placering).

Diskussionen løb under resten af seminaret og blev ikke afklaret. Men der var ret modsatte holdninger mht. hvor grænsen for den enkelte fagpersoners arbejde kan gå — i hvor høj grad en forestilling kan laves på kollektiv basis og i hvor høj grad de enkelte fagfolk skal holde sig til deres specialitetsområde. Dueslagets to forestillinger er eksempler på en kombination af fælles arbejdsperioder og perioder, hvor f.eks. skuespillere og dramatikere arbejder hver for sig med deres »speciale«.

En arbejdsmodel

Efter den første diskussion blev seminardeltagerne delt op i 5 grupper med repræsentanter fra hvert land, forskellige arbejdsfelter og såvidt muligt uden at man

fortsættes næste side

Digte skrevet af børn i en tredje klasse, da de havde læst en børnebog om skilsmisse (digtene blev udleveret på seminaret i Ribe)

(pige)

Mor og far havde skændtes længe.
Ind imellem var de normale men det lød forfærdeligt når de skændtes —
De smed aldrig med tingene
De tænkte også meget på børnene — ind imellem.
Det startede med at mor ville lave om på soveværelset
Det ville far ikke have.
Og så begyndte det.
Far rejste.
Det var om natten.
Alt blev så tomt.
Vi prøvede allesammen at lade være med at tænke på far for så blev det så sørgeligt.
Vi havde det meget godt den måned.
Vi hyggede os og talte sammen.
Mor tænkte, hvorfor de egentlig skændtes og det tænkte far også.
Far kom senere hjem en dag.
Han var så flink den dag.
Han gav gaver og hyggede med os
Det endte til sidst med at vi fik en lejlighed allesammen sammen.

(dreng)

FAR GIK
Min mor og far skændtes altid en dag sagde min mor at du kunne gå hvis du ville
Så sagde han: God idé
Så gik han

(pige)

SKILSMISSE
Jeg lå i min seng og hørte far og mor.
De skændtes.
Far lå på sofaen og græd.
Mor stod og skreg at far bare kunne skride ad helvede til
Så gik far og kom aldrig tilbage.

(dreng i 5. klasse)

SKILSMISSE
De skændtes altid det var uhyggeligt og ækelt far kastede en lystestage efter mor den gik i stykker den er stadigvæk i stykker selv om det er syv år siden mor græd og far forsvandt det var ækelt at se far tage afsted Nu er det syv år siden jeg savner ham stadigvæk I morgen skal jeg besøge ham jeg håber at han ikke er sur.

Skilsmisse i Ribe

Fortsat fra foregående side

var sammen med folk, som man til daglig arbejder sammen med.

Disse grupper skulle nu i praksis forsøge at arbejde med en kollektiv produktion de næste par dage. Oschlag og Strandgård præsenterede her en generel arbejdsmodel bestående af 3 faser:

1. Forberedelse (gruppen samles og finder ud af: Hvem er vi nu? Hvad kan vi nu? Hvad vil vi nu?)
2. Produktion (materiale findes og bearbejdes, manus skrives, forestilling produceres)
3. Evaluering (efterbearbejdelse af arbejdet — hvad var meningen/målet, og hvorfor gik det som det gik?).

Evalueringen er vigtig osse selv om den ikke skal føre til et nyt stykke. I evalueringen vurderes det arbejde, der er gjort hidtil, og dér startes osse planlægningen af det fortsatte arbejde. Dvs. at evaluering samtidig er forberedelse til en evt. næste produktion.

Og i denne model er research nødvendig på alle planer — såvel i de enkelte faser som i mindre, afgrænsede dele af arbejdet. Research blev defineret som »en struktureret undersøgelse af virkeligheden«. Men det blev understreget, at der ikke var tale om en videnskabelig, men om en teater- og kunstner-research: en sensuel, visuel, verbal registrering.

Det blev osse understreget, at der findes utallige former for research, men at det er vigtigt, at de supplerer hinanden — at man bruger en form til noget, fordi den dårligt kan erstattes af en anden.

Samling og skilsmisse

Seminardeltagerne skulle nu arbejde med denne model i skitse-

form. Dvs. at de naturligvis på alt for kort tid og uden mulighed for at udfylde alle faser skulle prøve at arbejde med centrale dele af den — der skulle kun være tale om et eksempel-arbejde.

Og emnet var »skilsmisse«.

Først skulle man præsentere sig selv i sin gruppe og diskutere de enkeltes erfaringer med og viden om emnet. Dernæst bestemme en målgruppe og målet for et spil og så lave et spil-oplæg. Det blev understreget, at dette var rammer, som kunne ændres og altså ikke noget forsøg på at lave idealmødelen.

Undervejs fik grupperne udleveret digte, som børn havde skrevet om emnet, og der blev spillet en radiomontage af digte og interviews med børn om deres oplevelser.

Grupperne arbejdede meget forskelligt og nåede meget forskelligartede resultater — fra diskussioner til spiloplæg og et enkelt produkt.

Duvhögens arbejde

Hans Bay var med i seminargruppen »Duvhögen« (det er sådan en, der slår ned på byttet ...), og han rapporterer her efter hukkommelsen:

»Megen, og megen god tid blev brugt på præsentation og information os imellem. Den nordiske spredning var stor og modsætningerne mange. Gruppens medlemmer talte gruppeteaterarbejde fra Sverige og Danmark, sceneskole-elever, en forfatter, børneteaterleder fra Dramaten, klassisk uddannet musikpædagog og musikteatermenneske. Dette som den første spæde klassificering af os. Alle med vidt forskellig faglig og social baggrund og

holdning til, hvad børneteater skal være for noget ... »Skilsmisse« — 35 pct. af alle danske børn i alderen 0-4 år er skilsmissebørn, fik vi at vide — og så var vi iøvrigt osse ved at køre fast.

Gruppen besluttede imidlertid at arbejde i lidt bredere perspektiv, så her kommer »Duvhögen«s første synopsis til næste sæsons familieforestilling i såvel TV som på film og i teatrene: »Paradiset tur/retur«.

Paradiset t/r

Vi følte, at en skilsmisse ikke er andet end et resultat af kernefamiliens spillet, og vi ønskede således at se på *kernefamilien* og *barnets* rolle i et historisk perspektiv.

Målgruppen skulle være den bredest mulige, altså en familieforestilling. Vores arbejde fungerede som et rollespil, hvor vi ved lodtrækning tildelte roller og opgaver i gruppen.

Titlen »Paradiset t/r« opstod som følge af et citat fra det gamle testamente: Første mosebog 3. kap. vers 16: »Til kvinden sagde han: »Jeg vil meget mangfoldiggøre dit svangerskabs møje; med smerte skal du føde børn; men til din mand skal din attrå være, og han skal herske over dig!«

Det syntes vi placerede kvinden som mandens undertrykte redskab og som avlsdyr på glimrende vis, og vi valgte på den måde rammen om vort spil til at være en rejse fra det historiske paradis til vort eget visionære i frem-

tiden.

Det var ikke uvæsentligt for os at vise bl.a. kirkens magt og indflydelse i klassesamfundets udvikling.

Barnet opstår i 1825

»Barnet« fødes i 1825 europæisk tid. Det fødes ca. 6-7 år gammel som legetøj for borgerskabets kvinder, som dukker, som kæledyr. Før denne tid havde børn udelukkende eksisteret som små voksne.

Børn har engang været en uundværlig del af familien i den daglige kamp for at overleve.

Ganske vist fødtes barnet i 1825 som legetøj for borgerskabet, men det kunne så sandelig — som arbejderbarn — se frem til en usædvanlig brutal og modbydelig udnyttelse i det opvoksende industrisamfund.

Vort syvårige barn skal gennemleve alt dette frem til vor egen tid — som et stadig syvårigt barn i en mellemklassekernefamilie et eller andet sted i Norden.

Brug fantasien og reflektér en stund over tableauer og scener fra ovenstående. Teatergruppen »Duvhögen« havde svært ved at komme videre.

»Vorherre, som er medskyldig, forestiller vi os som en stor, blå ballon, som barnet prikker hul på med en nål.«

Der kom mange smukke billeder og forslag til handling, men hvad med fremtiden? Det lå os fjært at skulle missionere for storkollektiver, Woodstock eller lignende som en evige lykalsighed i fremtidens »paradis«.

Vi enedes om, at der i det sidste afsnit skulle være drømme og visioner, men helt rensat for frelsthed.

Det ville have været skönt, hvis vi kunne have fortsat arbejdet lidt endnu, men tiden var knap, så længere nåede vi ikke med spillet. God fornøjelse, hvis der er nogen, der kan bruge et par af ideerne.«

2/2 for fuld musik

Den sidste dag viste Dueslaget endnu en forestilling, denne gang en ungdomsforestilling *2/2 med musik*. Og bagefter gennemgik de produktionsprocessen, som havde været noget anderledes end med forestillingen for mellemgruppen.

Herefter fortsatte diskussionen om arbejdsmetoder, kollektive processer og eksperter til ud på natten. Seminaret viste et stort behov for at få dette spørgsmål belyst nærmere. Og det sker bl.a. på et seminar i Stockholm 13-17. august om »Dramaturgen og dramatikerne«.

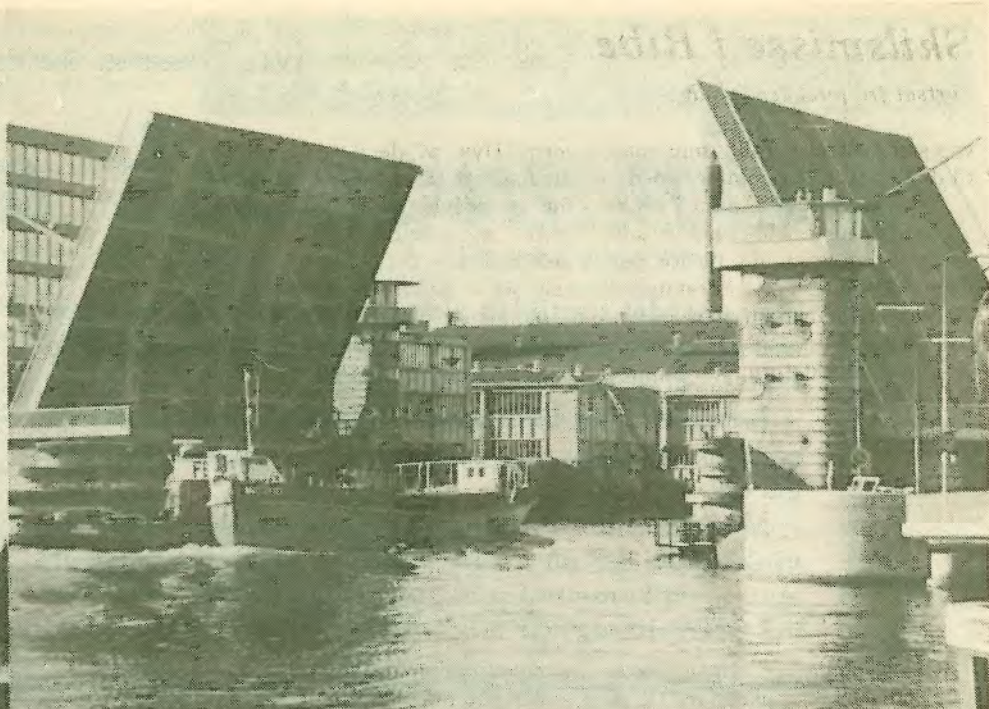
Nyt seminar

Det tredje seminar i rækken om børneteater bliver i Vasa i Finland 4.-10. juni og handler om »Skuespilteknik i børne- og ungdomsteatret«.

Rapporten fra det første seminar i Stockholm om »Barndommens historie« er kommet og kan fås ved henvendelse til: Nordiska teaterkomitén, Karlbergsvägen 44, 6. tr., 113 34 Stockholm, Sverige. Tlf. 08-30 99 77.

»Det er bare noget vi spiller«

Alle broer åbner sig for os.

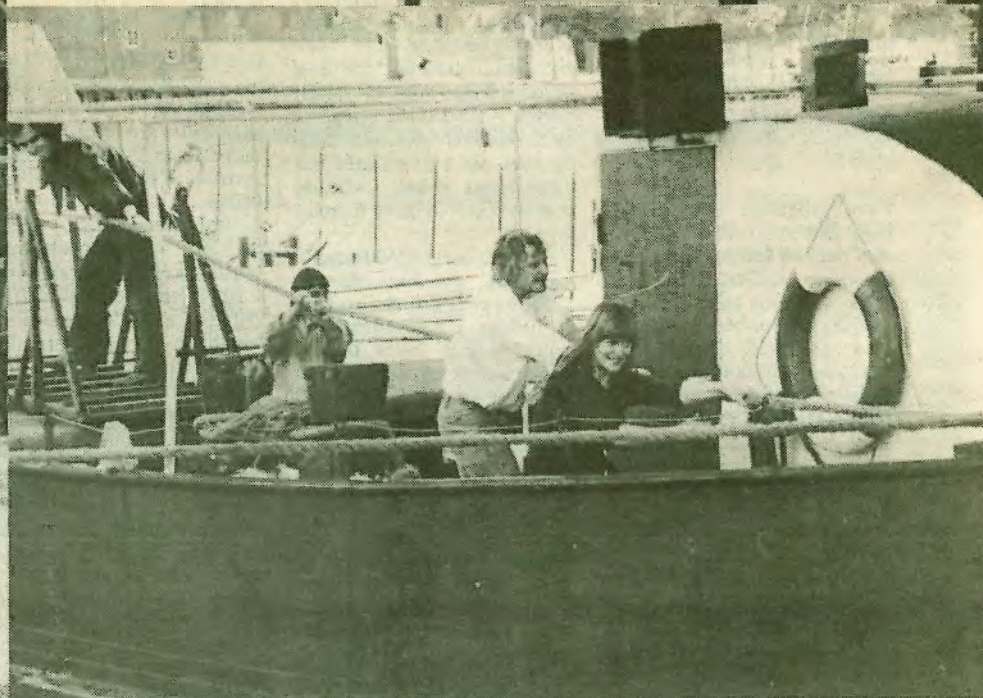
Det stolte skib står ud af københavns havn med Helsingør i kikkerten som første mål på sommerturneen.

Bådteatret på turné

Skibets besætning varmer op til optoget gennem byen.

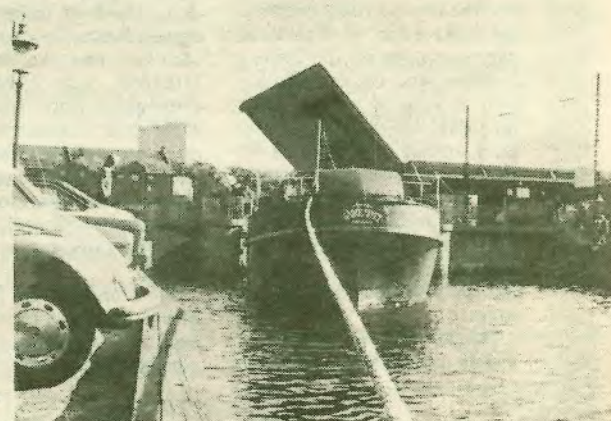
Store folkemængder trænger sig sammen omkring optoget.

Turneen er nu slut, blot mangler det sidste ryk ind i kanalen.

Det er svært at komme ud af Roskilde havn.

Ups! — som kom vi hjem igen.

En mosaik af avisudklip

Som antydnet i artiklen side 3 har marts og april måned givet rig anledning til at læse om begrebet børneteater i diverse aviser landet over.

Især omkring børneteaterfestivalen bragtes mange positive artikler, og dem hilser vi naturligvis med glæde.

Men iblandt var der også en del artikler, der viste, at ikke alle ser på gennemførelsen af lovforslaget om amters og kommuners økonomiske indflydelse på børneteaterdriften med mildhed. De artikler var vi ikke

så henrykte for. Blandt andet fordi vi ikke synes, at de pågældende skribenter behandlede børneteaternes udøvere fair, men tillagde dem motiver og handlinger, som der ikke er dækning for.

I nedenstående klip vil vi lade angrebene tale for sig selv. Kun skal den oplysende kommentar med på vejen, at udklippene ikke er tilfældigt udvalgt, men at de sammenlagt er et godt udtryk for de fremherskende tendenser i angrebene. JN

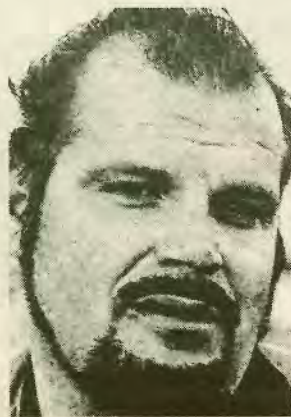
Roskilde Tidende, 1/3-79

Åbent brev til paven fra LIBER

Sv. Å. Laursen, Solrød, har overrakt paven et brev om skadelig påvirkning af børn

Pave Johannes Paul har i Rom fået overrakt et brev fra den danske forening »Landeværn Imod Børns Ensretning«, i daglig tale forkortet LIBER. Brevet blev overrakt af formanden, Svend Åge Laursen, Græsmarken 17, Solrød Strand. Denne deltog i weekend'en i en international conference i Milano, arrangeret af den italienske organisation »Bevægelsen for livet«. Det åbne blev vaskrevet på italiensk, men lyder i dansk oversættelse: Åbent brev til paven. Gennem en årække har der været flere og flere forældre i Danmark med stigende ængstelse iagttaget den påvirkning, deres børn kan risikere at blive udsat for i børnehaver, børnehaveklasse og folkeskole. (I Danmark går over 90% af alle børn i folkeskolen, og der findes kun et fåtal af private skoler.) Påvirkningen er næppe en spontan strømning i tiden, men synes gennem en vel tilrettelagt arbejdsplan at være indført i vort samfund af en højtråbende minoritetsgruppe af forkyndende, politiserende psycologer.

Nogle vågne, ansvarstidste og udholdende for-

Sv. Å. Laursen.

ældre indklagede med rette den pornoagtige, tvungne sex-undervisning for Menneskerettighedskommission i Strasbourg i 1972, men dommen i 1976 blev en kolossal skuffelse. Et bedøvende slag imod forældre, der havde troet på menneskerettighederne. Der blev givet blåt stempel for den uetiske linje, som det store flertal af Danskere givetvis er imod, hvis de kendte den, og som det i hvert fald må være hvert enkelt individs menneskeret at blive fritaget for.

Forældreorganisationen L.I.B.E.R., der blev dannet i 1976, så det som sin opgave at oplyse den danske befolkning om, hvor blasfemisk, uetisk og ensidig påvirkning børn kan blive udsat for. Undervisningsmaterialer af denne art smugles meget ofte ind ad bagdøren uden forældrenes viden, og bortset fra sensationsavisen Ekstra Bladet - nægter dagspressen naturligvis at citere eller afbilde sådant materiale. De vågne og ansvarstidste politikere, der måtte være, er ligeledes forhindret i at bringe problemerne frem i byråd, amtsråd og folketing, da det ikke er dem tilladt at bruge de ord og vendinger fra talerstolen, som børnene skal lære. Og kirkefolk, som burde være avantgarde imod disse ting, er delvis hæmmet af en overbærende du-skal-ikke-dømme mentalitet og delvis under en lammende påvirkning fra højtråbende, politiserende teologer og psykologer.

Med andre ord forældre bliver stort set holdt i uvidenhed om, hvad der foregår bag børnehavernes og

skoleklassernes lukkede døre, og hvad der overgår deres børn.

Siden Strasbourgdommen er forholdene blevet mange gange forværret. De snuskede børnebøger er steget i antal, og gennem pressionsgrupper og nøglepersoner i radio, TV, biblioteksvæsen og skoler spredes de over landet. Film og børneteater følger sagen op. Hertil kommer, at man presser stadig hårdere på for at få gjort børnehaven obligatorisk og få forringet eller afskaffet forældremyndigheden.

Man forsøger at splitte kernefamilien som noget, der er håbløst forældet, værdiløst og reaktionært. Pressionsgrupper lokker børn med, at de selv er herre over deres opdragelse og udvikling, deres liv, deres krop...

De kalder det »Børns Rettigheder« og fortæller børn i ord og skrift, hvordan de kan løbe væk hjemmefra og få offentlig støtte, hvordan de skal vælte sig i sex, og hvordan de kan skaffe sig af en fosteret, hvis de bliver gravide.

Den dom, der blev afsagt ved den internationale menneskerettighedskonference i 1976, har været med til at tillade denne fremmede påvirkning af vore børn. Det var et stort ansvar over for Danmarks børn. Men ikke bare overfor dem... Da alle Europas traditioner, kulturer og frihedsideal er i samme støbeske, kan dette blive en medvirkende brik til samfundsændringer, som hverken Danmark eller de andre europæiske lande og folkeslag havde tænkt sig - endstige ønsket.

Med ovenstående har vi ønsket i få ord at give Deres Hellighed et indtryk af den alvorlige situation i vort land i håb om, at den katolske kirke vil være med i fælles stræben for højelse af de etiske værdier.

I ærbødighed
Sv. Å. Laursen

Herning Folkeblad (V) 6/3-79

Vil advare skolenævn mod politisk teater

Advarsler ikke nødvendige, siger formanden for kulturudvalget

København (VB) Folketingsmedlem Mimi Jacobsen vil sammen med foreningen Aktiv Skolepolitik udsende et advarende oplysningsmateriale til skolenævn, kommunalbestyrelser og amtsråd om de opsøgende teatergruppers politiske propaganda på skolerne.

På baggrund af Bent Haller stykket »Festen«, der opføres af Rimfaxe-teatret, beder Mimi Jacobsen medlemmerne af Folketingets kulturudvalg om at overveje ministerens forslag om øget statsstøtte. Endvidere opfordrer hun dem til først at se det omtalte teaterstykke.

— Jeg er ikke sikker på, at de personer, der tager stilling til fordeling af teaterstøtten og de opsøgende teaters virksomhed på skolerne, er klar over, hvilken form for politisk prædiken, der serveres, siger Mimi Jacobsen. Jeg vil ikke teatrene til livs, og jeg vil godt give mere i støtte, men det er ikke »Me-

ster Jakel«, der drages rundt med på skolerne, og det er vigtigt, at få f. eks. skolenævne til at se sig grundigt for. Der bliver ikke tale om at udsende en detaljeret »positivliste«, men vi vil nok give et par eksempler på, hvad de opsøgende teatre kan finde på at spille.

Holstebro Dagblad, 23/3-79

Børneteatrene og politisk propaganda

Aktiv Skolepolitik har i den seneste tid advaret mod politiseringen i folkeskolen, der sker gennem børneteatrene. Vi understreger, at det er skolenævne, der afgør, om et stykke skal bruges eller ej.

Aktiv Skolepolitik kan dokumentere, at tilbud om børneteatre ser ganske tilforladelige ud i foramtalen, men i virkeligheden er ensidig politisk propaganda.

Eksempelvis viser Fiolteatret stykket »Et stykke om vold«, der i foramtalen handler om mobbing og vold i børnenes hverdag. I materiale, der uddeles ved forestillingen, er indholdet kraftige og ensidige angreb på biler, huse, arbejdsgivere - og samfundet generelt.

Som nævnt er det skolenævne, der afgør, om et sådant stykke skal opføres. I dette tilfælde for børn i 9-12 års alderen.

Centrum-Demokraterne vil gerne medvirke til en forøgelse af støtten til børneteatre. Men vi advare mod, at disse tilskud skal betyde styrkelse af skjulte angreb af politisk karakter.

»Et stykke om vold« er udtryk for en holdningspåvirkning, der ikke ville kunne ske lovligt i folkeskolen på anden måde. Man kan rejse spørgsmålet, om det er børneteaternes opgave at indføre det politiske i klassen.

Under alle omstændigheder er det vigtigt, at skolenævne er vågne over for disse problemer. Man må ikke på skolerne tro, man får et »Mester Jakel-stykke«, der så i virkeligheden viser sig at være politisk indoktrinering. Man skal vide, hvad man går ind til.

Peter Ductoft,
landsformand for CD,
Ny Østergade 5, 3. sal,
1101 København K.

Børneteatre - ej blot til lyst

Af
Mimi Jacobsen
Centrum-Demokraterne

I en tid præget af overenskomstforhandlinger, trusler om konflikt og store uafklarede økonomiske problemer kan det måske forekomme besynderligt at beskæftige sig med kulturelle spørgsmål — og alligevel. Uanset såkaldt »krise« bør man i langt højere grad end det er tilfældet fremdrage udviklingstendenser inden for uddannelse og kultur. Udviklingen på disse områder er særdeles væsentlig for samfundet, fordi kulturelle institutioner også — uden om det politiske parlamentariske system — kan bruges til at ændre holdninger i samfundet — og til samfundet. Og det er der mange, der har fundet ud af. Hvad man ikke finder flertal for i Folketinget kan opnås på anden vis.

Gennem længere tid er også flere blevet opmærksomme på den stigende politiseren inden for bl.a. børneteaterområdet. Forældre er blevet forbavsede over det, børnene bragte med hjem fra sådanne teaterforestillinger i form af politiske budskaber — om vold, om kriminalitet, om udbytning, kapitalisme o.s.v.

Alle disse problemer og emner eksisterer naturligvis i vor daglige politiske debat. Men det er også særdeles komplicerede emner, der som regel kræver temmelig indgående diskussioner og ikke vinder i saglighed ved at blive levert i en indpakning af slagord og sjofle udtryk, som det tilsyneladende sker. Sidst iflg. anmeldelser af Bent Hallers stykke »Festen«. Man bør alene vurdere teaterforestillinger ud fra den kunstneriske kvalitet — men er det opfyldte kvalitetskrav eller politisk engagement, der »sælger« en forestilling?

»Ej blot til lyst« lyder titlen på en repertoireplan, der er udsendt for børneteatrene

Mimi Jacobsen

1978-79. Og dette bekræftes af en stor del af teatrenes egen omtale af deres stykker. Læs den selv.

Folketinget arbejder netop nu med ændring af lov om børneteatre og opsøgende teatre. Ændringen går kørt ud på, at det overlades til kommuner og amtskommuner at afgøre om, og til hvem, der skal gives støtte. Staten refunderer så 50%. Forslaget betyder en merudgift for stat og kommuner.

Centrum-Demokraterne har tilsluttet sig dette forslag, fordi vi gerne ser bedre økonomiske muligheder for denne type teatre — men samtidig håber vi, at kommuner og amtskommuner vil se sig godt for, inden man tildeler støtten.

Børn skal meget gerne få et godt forhold til teatret, og lære at værdsætte denne del af de kulturelle tilbud.

Men undervisningstiden skal ikke bruges til politisk og ideologisk påvirkning i form af »teater«. Derfor må også skolenævnene være sig deres tilsynsopgave bevidst og modvirke sådanne tendenser til politisk propaganda.

Ønsker man sådanne teaterforestillinger rundt omkring, skal man imidlertid have dem. — Ingen tvivl om det. Vi håber og tror bare ikke, at det er, hvad man ønsker. Og derfor bør man være opmærksomme på børneteatrene.

me, bilerne, husene, arbejdsgiverne — samfundet.

Her oplever vi så i Peter Duetofts lille verden første trin mod en marxistisk samfundsomvæltning. For kun mennesker, der vil os alle det meget ondt, kan da finde på at rejse spørgsmålet, om parkeringspladser giver lykkeligere børn end legegårde eller, om betonsiloer egner sig bedre til et sundt familieliv end velindrettede rummelige menneskeboliger. Peter Duetoft udtrykker CDs politiske manifest kort og klart: Ned med bilafgifter, og ned med boligudgiften for dem, der har haft råd til at købe sig deres eget hus. Og ikke mindst: Fri os for himlens skyld for det pædagogiske vrøvl om vold og utryghed. Peter Duetofts forgænger Chr. Arnfast eller den fhu. prominente formandskandidat Tom Hoyem kunne ikke have udtrykt sig klarere.

Ekstra Bladet, 4/4-79

CD'S NYESTE STJERNESKUD

Hvordan skal de stakkels skolenævne kunne gennemskue den politiske udnyttelse af børneteatrene. Det er emnet for en artikel i Berlingske Tidende, som CDs landsformand Peter Duetoft har forfattet.

Som eksempel på et politisk teaterbudskab nævner han Fiolteatrets stykke om »mobbing«. Duetoft har bladet i noget materiale, der følger med forestillingen. Herfra citerer han forskellige former for vold:

»Den vold, der giver bilerne mere plads end børn. Den vold, der bygger huse, som mennesker har det skidt i. Den vold, der lader nogle leve dårligere end andre. Den vold, der tager arbejdet fra dem, der gerne vil arbejde.«

Duetofts konklusion på stykkets budskab er klar. Det er vendt mod kapitalis-

Folketingsudvalg opfordres til at se Rimfaxe-stykke

Advarsel

Mimi Jacobsen: — Nej, jeg har ikke set forestillingen, men jeg har ud fra anmeldelser, jeg har læst af »Festen« opfordret kulturudvalget medlemmer til at se den og til i det hele taget at sætte sig ind i, hvad der eksisterer af repertoire hos børneteatrene i forbindelse med lovforslaget om at lægge det økonomiske an-

svar ud til kommunerne og på den måde skaffe flere penge til børneteatrene.

Jeg synes, det er udmærket, teatrene får flere penge, men jeg synes også, man skal gøre skolenævne opmærksomme på, at der i repertoirene findes meget politiske stykker som f.eks. »Festen«.

Jeg har hørt om flere forældre, der er blevet choke-

rede over, hvad der opføres for deres børn. De tror, de får et teaterstykke, og så er det i virkeligheden en gang politisk propaganda, som de er chokerede over, man kan kalde teater. Hvis det er det, man vil have, er det da i orden, men der er grund til at advare, så skolerne ser sig om, før de bestiller, og sætter sig ind i, hvad det er, de får.

mona

Berlingske Tidende, 2/4-79

Politisk udnyttelse af børneteatrene

Af

Peter Duetoft

landsformand CD, medlem
af Aktiv Skolepolitik

SKOLENÆVNENE SKAL afgøre, hvilke teaterstykker, der skal indgå i skolernes undervisning. Det lyder meget smukt. Men selv om et nævn ønsker at leve op til dette krav, er det ikke altid lige nemt.

Aktiv Skolepolitik og Centrum-Demokraterne har på det sidste advaret kraftigt mod den politiske udnyttelse af børneteatrene. Mange af stykkerne, der tilbydes, er mere politiske propaganda-stykker end seriøse teateroplevelser. Det er også i orden under den forudsætning, at det klart fremgår af foramtalen, således at nævn — og for fremtiden amter og kommuner, der skal støtte økonomisk — kan sige fra. Man må ikke tro, man får »Mester Jakel«, der så viser sig at være en politisk propaganda-kvæm.

At overensstemmelse mellem reklame og virkelighed ikke altid findes, viser følgende eksempel:

Ifølge den officielle repertoire-plan for børneteatre kan man for 2000 kr. få Fiolteatret til at spille et stykke: »Et stykke om vold«. I foramtalen står:

»Fiolteatret har i to sæsoner spillet et stykke om »mobbing«. Det emne er hverken skolebørn, lærere eller vi, der laver forestillingen, blevet bygget med. Derfor forsøger vi i år at grave videre i, hvad vold er for noget, den fysiske vold og den psykiske vold, og den angst, som volden hører

uløseligt sammen med. Der findes vold mod svage og vold mod stærke. Er det samme vold? Hvor kommer volden fra?»

Stykket er beregnet for børn på 9—12 år. Man kan med fuld ret rejse spørgsmålet, om ovenstående er problemstillinger at opstille i så tidlig en alder, men nuvel, oversigten ser tilforladelig ud — og måske ganske relevant for børnenes hverdag. Man kan måske forklare børnene, hvordan de skal behandle hinanden.

OG HVAD HANDLER stykket så om i virkeligheden?

Et materiale, der uddeles ved forestillingen, nævner først kort krigens vold og volden mellem børn — og fortsætter så:

»Men der er en anden slags vold, som ikke er så nem at få øje på. Den vold, der giver bilerne mere plads end børn. Den vold, der bygger huse, som mennesker har det skidt i. Den vold, der lader nogle leve dårligere end andre. Den vold, der tager arbejdet fra dem, der gerne vil arbejde. Den vold, der styres af penge. Hvis vi gør oprør mod bilerne — mod den måde, vi bor på — mod den måde, vi lever på. Skal vi så kalde det vold? Eller skal vi kalde det modvold?»

I materialet spørges det videre:

»Hvad er det Allan, Gitte og Thomas er utilfredse med? Hvorfor ville børnene ikke have bygget garager? Er alle forældre mod garager? Hvorfor pjækker Allan? Hvorfor bliver hans mor arbejdsløs? osv. osv. Materialet stiller andre

spørgsmål — og svarer selv: »Hvad kan I gøre? I kan læse bøger, der handler om vold. I kan snakke i skolen om den vold, I selv kender. I kan spille små spil, der handler om vold. I kan spille roller, som er anderledes end dem, I plejer at have til hverdag.«

DET POLITISKE budskab i stykket er klart: mod kapitalisme, bilerne, husene, arbejdsgiverne — samfundet. Stykket er udtryk for en politisk holdningspåvirkning, der ikke ville være tilfaldt ved nogen anden del af skolens hverdag. Man har manipuleret indoktrineringen ind ad bagvejen.

Stykket vækker åbenbart lykke nogle steder. I en anmeldelse i bladet »Folkeskolen« hedder det bl.a.: »Et stykke om vold er dejligt egnet som skoleforestilling. Den behandler et barsk hverdagsagtigt emne på en børnevenlig, fantasifuld måde, og der er mange gode indfaldsveje at angribe problemerne på ved den senere efterbehandling i klassen.«

Stykket har altså bevirket, at de politiske problemstillinger kan inddrages i klassen. Er det meningen med børneteatre? Er meningen ikke nærmere, at børnenes øjne skal åbnes for teatrene som kunst?

Jeg mener, skolenævnene bør afvise denne form for stykker. Men forudsætningen for, at man kan tage stilling er, at man er rigtigt orienteret. Det nævnte eksempel viser, at der findes falsk reklame. Skolenævne bør være vågne — så de ikke får dårlig vin på gode flasker.

Lapper og partisantørklæder

Børnene var ikke udsøgt begejstrede for forestillingerne.

Kommentar
af

Inger-Lise Klausen

Det genbrugspåklædte publikum med karakteristiske påsyede lapper og partisantørklæder var i overvældende flertal ved børneteaterfestivalens slutspurt i weekenden på Nørrevangsskolen i Silkeborg.

Børneteaterfestivalen, der startede 26. marts, er støttet med 110.000 kroner fra Silkeborg kommune, 40.000 kroner fra Århus amt og 50.000 kroner fra kulturministeriet.

Børneteaterfestivalen blev de venstreorienterede pædagogers store udflugtsmål. Arrangørerne, samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater og børneteatersammenslutningens region Midtjylland, regner med et besøgstal i weekenden på cirka 20.000 til de 61 forskellige forestillinger for aldersgruppen tre til 18 år, opført af 39 gruppeteatre, hvoraf hovedparten lancerede mere eller mindre skjult socialist propaganda.

Der var bare ikke megen festivalstemning for børnene, men pædagogerne fornøjede sig og sad på hug omkring frokostmadpakken på skolens gange. Skolebygningen var overklustret med plakater, og i forvirringen lister man sig ind i klasseværelse nummer 32 til Fiolteatrets forestilling »Vold«.

De første minutter angiver

stemningen: vold, nedbrydende negativitet, provokerende, sjofle og fordummede ord, og spillerne, der knap kan afmønstres under betegnelsen debutanter.

Det var børn i tre til syv års alderen, der sad på de forreste rækker og færrer voksne i baggrunden.

Forestillingen var annonceret for ni til 12-årige. Enten er det et glædeligt tegn, at denne aldersgruppe ikke gider høre mere om bestræbelserne på at destruere vort nuværende »kapitalistiske« samfund, eller også er det dybt beklageligt, at forældrene stiltiende bliver sidende og ikke udvander fra manipulationsforestillingerne.

I kølvandet på Fiolteatret fulgte gruppen Rimfaxe fra Roskilde, der har fået Bent Haller til at skrive tekst til forestillingen »Festen«.

Det skal straks siges, at Rimfaxe-aktørerne var fantastisk dygtige, disciplinerede og synligt dramatisk skolede.

— Volden skal vendes mod magthaverne. . . lød en af teserne i forestillingen vendt mod publikum.

De øvrige ord var nøjagtigt lige så sjofle som dem, Bent Haller tidligere er blevet landskendt på i »Kataranen«, men der var ironiske sidebemærkninger, som gjorde, at forestillingen ikke blev utåleligt ensidig.

Den såkaldte festivals

mere festlige indslag var Kraka-teatrets drageoptog foran Nørrevangsskolen. Optoget virkede fornøjeligt takket være ledsagende fløjte- og trommemusik.

Det var i endnu højere grad en fornøjelse at overvære Jytte Abildstrøms teatergruppe med »Støvbolden og badesvampen«, hvor ordet børneteater virkelig levede op til forventningerne. Her fulgte børnene med i den poetiske og farveglade beretning om to skolepigers eventyrlige oplevelser i en mose. Det var opfindsomt og godt lavet, hvad der ofte fremgik af børnenes spontane reaktioner. Her var de danske smil på læberne hos både børn og voksne.

Information, 3/4-79

Fru Mimi og den kolde højrehånd

Af HENRIK LUNDGREN

FOR DEM, der ikke direkte tog del i 9. børneteaterfestival i Silkeborg, begyndte den forstemmende. Offentlighedens øjne henledes på arrangementet af et indslag i Kanal 22 onsdag aften. Her måtte man endnu en gang konstatere, hvilket urimeligt lavt niveau politikerne mener at kunne anlægge i debatten om denne del af det hjemlige kulturliv. Mimi Jakobsen fra Centrum-demokraterne vedgik frejdigt, at hun aldrig havde set en børneteaterforestilling. Ikke desto mindre følte hun sig berettiget til at fremkomme med påstande om, at børneteater var blevet »mere politisk« i de senere år. Og hun mente trygt at turde stemple Rimfaxes »Festen« over Bent Hallers oplæg som en opfordring til børnene om at tage udenoms-parlamentariske metoder i brug: »vende volden mod magthaverne« osv.

Nu er det jo så banalt, at det må være ABC for alle andre end CD, at man ikke bare kan flå en enkelt replik ud af en

dramatisk sammenhæng og udgive den for at være forfatterens mening. Dramatik beror på et samspil mellem figurerne, indbyrdes modsigelser og argumenter. Det udbud, Mimi Jakobsen har hæftet sig ved — med Berlingske Tidendes helt igennem sjuskede og inkompetente anmeldelse som kilde — lyder i sin helhed: »Volden må vendes mod magthaverne — det er dem, der skal lægge ryg til — vi har fået nok.« Replikken siges af den bevidst provokerende Anne, rettet mod Brians ønske om ikke-voldelig nedbrydning. Og den medfører straks en modargumentation fra den mere reflekterende Gitte, som konsekvent kritiserer den afmægtige voldelighed læderjakken Kim repræsenterer i helheden. Alt sammen udmundende i konklusionen, at det netop er ved at »lære at tale om hinandens problemer og bekymringer«, at man bliver i stand til at finde en løsning.

At forstå dette kræver faktisk kun det minimum af aktiv skoleviden: at man må tage stilling til en tekst i sin helhed og ikke kun løseve brokker.

Jyllands-Posten 3/4-79

Børn og budskaber

Med VSeren Litten Hansen som instruktør af en tekst forfattet af Bent Haller har et såkaldt børneteater i weekenden undervist børn i samleje for åbent tæppe. Andre politiske aktionsgrupper opførte spil, der opfordrede til at »vende volden mod magthaverne«, dvs. mod det danske samfund.

Alt dette foregik i Silkeborg, der i år var rammen om den børneteaterfestival, der i højere og højere grad er overtaget af militante venstreorienterede formyndere. Det er ikke deres mål at give børnene en teateroplevelse eller at opdrage dem til at blive teatertilskuere som voksne. De vil indpode ganske bestemte, meninger i ubefæstede sjæle, opdrage børnene til at nære afsky for det bestående og således bane vejen for revolution.

nen. Det er budskabet fra Tvind, der røgtes med ideologisk soldaterånd af folk, der forklæder sig som skuespillere.

Det er ganske utroligt, at forældre i Silkeborg finder sig i, at deres småbørn sendes til klæbrig seksualfremstilling hos Litten Hansen og konsorter. Det er uhyggeligt, at såkaldte børnepædagoger slæber tre-årige med til Fiolteatrets voldsscener. Men det er først og fremmest beskæmmende, at alt dette får lov til at florere med økonomisk støtte fra kommunale kasser.

Skolenævn og forældreforeninger må tvinge sig selv til at tage affære. Forældre er åbenbart de eneste, der kan tage kampen op mod de moderne børnelokkere.

Børn er det bedste lakmuspapir vi har, når vi skal måle samfunds(op)løsningen

Af Lars Dencik

Vi bringer Lars Denciks ræsonnement som et led i Børneteateravisens forsøg på at pejle de samfundsmæssige vilkår, børneteatrene's publikum lever under.

I sidste nummer lagde vi med Eva Lis Bjurmans undersøgelse i to stockholmske forstæder (»Man kan ikke se det udenpå«) vægt på de klassemæssigt ulige vilkår under opvæksten. I denne artikel er det ikke så meget klasseforskellens betydning for opvæksten, men mere *klassemæssigheds* betydning for børns liv, der styrer betragtningerne. Lars Denciks artikel er blevet til på baggrund af Nordisk teaterkomité's seminar om Barndommens vilkår i Norden i november sidste år.

Om børns liv i senkapitalismen

Hvor mange af os bærer ikke drømmen i vore hjerter om barndommen som en idyl, om barnets århundrede som en tid med rødmossede kinder, glans i øjnene, smil og lykkelig latter? Ja, sådan vil vi det skal være. Sådan ville Ellen Key og mange andre af dette århundredes tidlige socialdemokratiske reformkæmpere at det skulle blive. Også for arbejderklassens børn, som havde slidt hårdt på gårde og fabrikker.

Drømmen om barnets århundrede og drømmen om velfærds-samfundet faldt sammen. Gennem udvikling af produktivkræfterne og social reformpolitik skulle man kunne give børn det, de fleste af dem hidtil havde savnet — en barndom.

Er det glans i øjnene og lykkelig latter der møder os, når vi ser ind i velfærds-kapitalismens børneværelse?

Vi skal her forsøge at se lidt nærmere på, hvad livet i senkapitalismen betyder for børnene. Men først en afstikker og nogle nødvendige forbehold.

Hvad historien kan bruges til

Historie skriver man ikke for historiens skyld. At skrive historie er en måde at forstå sin samtid på, at give den perspektiv. I løbet af de seneste år har vi fået adgang til en række spændende og tungt vejende forskningsresultater. Resultaterne er ikke entydige, tværtimod er de på nogle punkter modstridende. Gamle dages barndom — hvis den i det hele taget fandtes — var et sandt helvede viser *nogle*. I det førkapitalistiske samfund — i modsætning til det nuværende — indgik børn i efterspurgt og derfor værdifulde funktioner i det sociale liv, fremhæver *andre*. *Nogle* har i Philippe Ariés' (1) fodspor betonet, hvad der er gået tabt for

børn med industrialiseringsprocessen — den meningsfulde integration i et sammenhængende socialt system. Kapitalismen har berøvet børn de værdier, der ligger i dette — at høre til — fuldstændig organisk, at vokse op i en sammenhængende tilværelse med ensartede og begribelige normer, at have en nødvendig og nyttig funktion og at leve i nærheden af forældrenes daglige arbejde og hele tilværelse. Berøvet alt dette fremstår børns tilværelse i dag socialt og psykologisk nærmest som en misere. Med den kapitalistiske samfundsudvikling bliver konklusionen på dette ræsonnement, at børn er blevet berøvet noget af det mest betydningsfulde her i livet: at kunne opleve sin egen værdi.

Nogle har i Lloyd de Mause's (2) fodspor fæstet sig ved andre træk. Barnets stilling i historien og langt ind i den fremvoksende industrialisme har været et mæridt af død, mishandling og terror, tilsidesættelse og grov udnyttelse. Ikke førend i dette århundrede, med Freud og den senere børnepsykologiske forskning, blev man opmærksom på børns særlige behov og barndommens betydning i mennesketilværelsen. Man har blandt disse debattører hæftet sig ved den generelle forbedring af børnenes livsvilkår i forbindelse med industrialiseringsprocessen: respekten for dem som menneskelige individer med specielle menneskelige behov. Velfærdsudviklingen har givet barnet de værdier, der ligger i denne: frihed fra total retsløshed, frihed fra krav om total underkastelse og lydighed, frihed fra familiens og slægtens uindskrænkede magtudøvelse, frihed fra den kropslige og sjælelige afstumpning som ofte var en følge af en rå straf og hensynsløs udnyttelse. Befriet fra meget af dette kan det se ud, som om barnets tilværelse i dag materielt og menneskeligt nærmest er paradisk. Konklusionen på dette ræsonnement kan blive, at med det kapitalistiske samfunds udvikling har børn fået tildelt noget af det mest betydningsfulde her i livet: en egen individuel værdi.

Historieskrivning som negering af samfundsudviklingen eller historieskrivning som apologi for samfundsudviklingen!!! Med indlægget her skal jeg ikke forsøge at afklare spørgsmålet om børnenes vilkår er blevet mere eller mindre elendige med udviklingens gang. Historiske sammenligninger tjener vel til syvende og sidst mest som myteleverandører til dagens politiske stræb. Som karnevalskostume for politiske ambitioner kan myterne om det forgangnes virkelighed, taget ned fra bøjlerne i historiens garderobe, temmelig let afsløres som sådanne, bare man ser dem lidt efter i sømmene. Sværere er det at få øje på myterne i moderne udstyr som lyslevende strejfer omkring i samtidens hjernevin-

dinger, debatter og korridorafgørelser.

Forestillingerne om hvordan børn har det her og nu, forestillingerne om, hvad det egentlig er, vi gør med og for dem, er det, vi her skal forsøge at konfrontere os med.

For at nå dette mål behøver vi ikke gå i den fælde, det kan være at stille *nu* over for *før*. Hvis det altså viser sig, at velfærds-kapitalismen indebærer en forarmelse af børn på en måde, de ikke tidligere har oplevet, skal det ikke tolkes derhen, at det er bedre (eller værre) end før — da forarmelsen ramte dem på anden måde.

Børnene selv vil dømme over de vilkår, de lever under.

Det kæreste vi har

Med denne afstikker er vi tilbage ved barnets situation i dag i den kapitalistiske velfærdsstat. Børneværelset har vi fået. Men hvordan ser det ud med glansen i øjnene og den lykkelige latter? Spørgsmålet er naturligvis i første række interessant, fordi vi er bekymrede for vore børns ve og vel. Men det er også interessant på et mere alment plan. Børn er nemlig det bedste lakmuspapir vi har, når vi skal måle surhedsgraden i samfunds(op)løsningen.

At søge svar på spørgsmålet om, hvordan børn indgår i samfundet i dag, kan afsløre og tydeliggøre bedre end noget andet de principper, som regulerer menneskers liv i det senkapitalistiske samfund.

Hvordan forholder barnet sig til sin omverden? Gennem dette spørgsmål kan vi få en opfattelse om arten og styrken af de integrations/desintegrationstendenser, der ligger i samfundsudviklingen.

Hvordan har barnet det??? Når man borer i dette spørgsmål, kan man se, hvilke skadevirkninger de vilkår som bydes mennesker i vort samfund har på individerne.

Hvilke fremtidsforestillinger, fantasier og drømme har børn? Vi kan forsøge at udforske dette og få klarhed over den gennemslagskraft, de samfundsmæssige livsbetingelser har på den enkeltes livsholdning. Lille Hans er ikke bare en af vore elskede små i børneværelset — han er også et termometer til at måle mor Danmarks tilstand med.

Børn er det kæreste vi har, ikke sandt?

Antag at det kæreste man har, også er det, man bryder sig mest om, er det man vil satse det bedste af sig selv på, sin tid, sin opmærksomhed, sine ressourcer. Kommer barnet i første række? Får børnene den største bid af os? Har vi indrettet os, vort samfund og vore liv for at give dem så gode livsbetingelser som muligt? Er børn virkelig det kæreste vi har?

fortsættes næste side

»Det kæreste vi har!!!!«

Børn er det

Fortsat fra foregående side

Vore rammebetingelser

For at forstå barnets situation idag er det ikke tilstrækkeligt at fæstne sig ved de mange velfærdsindretninger vi har fået: børnebidrag, daginstitutioner, skoler, svømmehaller og alle de andre sportsanlæg, sundhedsvæsenet med den næsten udryddede spædbørnsdødelighed, lægekontrol, skoletandlæge, børne- og ungdomsforsorgen, skolepsykologens og socialrådgivningens indsats, forbudet mod tugt etc. Eller ved den indsats, der gøres på biblioteker, gennem børneteateret, børne-TV, legepladser og ungdomsklubber. Alle disse relative nye samfundsmæssige indsatser — er de end helt utilstrækkelige — tjener vel mest til at værne om barnet i dets mest dyrebare egenskab: råmateriale til den kommende arbejdskraft.

Vi må for at forstå børns vilkår og hvordan de præges af dem mere i dybden. Søger efter de generelle livsbetingelser, som det senkapitalistiske samfund giver mennesker. Af den grund må vi naturligvis ikke se bort fra de ulige vilkår, der gælder for børn af forskellige klasser og lag. Vi ved fra mange veldokumenterede undersøgelser, at klassebaggrunden spiller en afgørende rolle for børns fremtidige livsmuligheder. Men her skal vi ikke hovedsageligt opholde os ved *klasseforskellenes* betydning for børns liv, men snarere ved *klasse-samfundets* betydning. Det skyldes, at de rammebetingelser, den senkapitalistiske samfundsudvikling giver os, synes at gennemtrænge vort liv, mere og mere, endog ind

Barndommen før
Var den bedre eller værre?

..... Og nu
Det afhænger af, hvad vi vil bruge historien til at vise.

Foto: Ove Holmqvist

i soveværelsets og børneværelsets intimiteter. Jeg tænker her på den stadig om sig gribende

varekarakter i de menneskelige relationer, på hvordan hverdagslivets trivialiteter og besvær, både i arbejdet og fritidssamvær, i og uden for familien, på »usynlig«, men derfor ikke mindre gennemgribende og systematisk måde, præges af de sociale nødvendigheder vi er underkastede. Hvordan idealer, fantasier, tid, ja, måden vi kan anvende os selv og vore ressourcer på, struktureres af kræfter, vi ikke selv har valgt og ikke kontrollerer: vi styres i sidste instans af valoriserings-tvungen, som det hedder på marxistisk jargon, dvs. det faktum, at økonomisk gevinst er (må være) styrende princip i et system, hvor udviklingens gang reguleres af konkurrence.

Hvad betyder det for børn at leve i et samfund, hvor dette princip gennemtrænger stadig større dele af det menneskelige liv??

Børn tilhører ikke længere familien

Vi kan konstatere, at stadig større sektorer af det menneskelige liv bliver samfundsmæssiggjort i den betydning, at det fra at have været noget som blev varetaget i privatsfæren, nu er overtaget og reguleret af offentlige instanser. Produktionen af livsfornødenheder er fra at have været den enkelte families anliggende er blevet et samfundsanliggende. Skoler, daginstitutioner, fritidsindustri og medier overtager mere og mere af den opdragende funktion, som tidligere var familiens. Familien tømmes for sine funktioner og er følgelig på vej mod sin opløsning.

Det betyder, at menneskers måde at forholde sig til hinanden på har gennemløbet en historisk bestemt forandring, som indebærer, at man relaterer sig til hinan-

den på en mere afgrænset og differentieret måde end tidligere. Man har lært at holde tingene adskilte: sag og person, følelse og intellekt, nytte og fornøjelse, arbejde og fritid. Hver ting for sig.

For 1790'ernes lille Hans var faderen og moderen ikke blot hans eneste forsørgere og beskyttere, men også hans lærere, arbejdsgivere, følelsesmæssige forankringspunkter, sociale normgivere, de var kriterium for hans samfundsmæssige indplacering og identitet. Men også omvendt: den husbonde eller mester, der tog lille Hans i tjeneste (allerede fra han var 6 år måske), havde også de fleste af de omtalte funktioner.

For 1970'ernes lille Hans er mor og far nærmest indskrænket til at være et par (u)betalte og udkørte fritidspædagoger. Og det multinationale foretagende, som ansætter ham (når han er i tyve-

En arbejderfamilie ved juletid 1905 (øverst) og en borgerlig familie ca. 1895. Intakte familier i klasse-samfundet.

Den moderne familie tømmes for sine funktioner (foto fra TV-filmen »John, Alice, Peter, Susanne og lille Verner«).

årsalderen måske, hvis lille Hans undgår at blive et af ofrene for ungdomsarbejdsløsheden) drømmer ikke om at tage ham under videre beskyttelse. 1790'ernes lille Hans var nærmest totalt overladt til sin umiddelbare herres for-godtbefindende. Han kunne føle magtudøvelsen som piskeslag på sin krop ... og vide, hvem der slog.

1970'ernes lille Hans er på det nærmeste totalt underkastet de samfundsmæssige processers institutionaliserede systematik. Han føler ikke magtudøvelsen som piskeslag på sin krop. Den er anonym for ham.

»Sin egen«

Harriet Holter og hendes medarbejdere (3) har udviklet en sociologisk forståelsesramme for de processer vi her er interesserede i. Med udgangspunkt i Marx' analyse af varebegrebet har Dieter Duhm forsøgt at analysere de psykologiske fænomener, som følger af den samfundsmæssige udvikling under kapitalismen (4). Udfra bl.a. disse analyser og ved hjælp af begreberne *individuering*, *intimisering* og *privatisering* (Holter), som beskriver samtidige processer i udviklingen, skal vi forsøge at gribe fat i nogle tendenser, der er vigtige for børns situation.

Med individuering forstås stort set, at mennesker integreres i

samfundet gennem enkelte personer. Det er ens egne kvalifikationer, ens egen personlige bytteværdi på de forskellige markeder (arbejds-kærligheds-popularitets-marked, osv.), man skal optræde på, som er afgørende for, hvordan det går en her i livet. Man skal ikke dømmes på sit sociale tilhørsforhold, forældrenes herkomst eller indkomst må ikke spille nogen rolle for den bedømmelse, man giver barnet — det repræsenterer bare sig selv og sine egne kvaliteter. Den enkelte skal gøres fri og uafhængig af sine sociale bånd. Social- og syge-væsenet, uddannelsessystemets opbygning bidrager til dette.

Den kæreste leg: konkurrencen

Som følge heraf ændres også familiens indre relationer. Man forholder sig stadig mindre til hinanden som familiemedlemmer, men snarere som enkeltindivider, der bor sammen, med forskellige behov alt efter alder, køn osv.

Individueringen *splitter* familien. For barnet betyder det, at dets lykke her i livet mere end før bliver afhængig af hvilke markeds-mæssige egenskaber, det lykkes det at tilegne sig gennem opvæksten (dette er naturligvis i virkeligheden på længere sigt socialt bestemt, her spiller altså de klassespecifikke forhold ind på afgørende måde). *Konkurrencen* bli-

ver de moderne børns kæreste leg — som forsøg på at besværges sin egen uformåenhed, som tidlig op-træning i spillets regler: at vinde, tabe og sorteres — livet er blevet en uendelig eksamenssituation med stadig nye dumpestationer. *Ensomhed* og *rodløshed* bliver let individueringsprocessens følelses-akkompagnement. Og det fjerner glansen i vore børns øjne.

Er individueringen en kraft i tiden, som presser familien fra hinanden, en centrifugal kraft, er *intimiseringen* en kraft, der virker modsat, en centripetal kraft.

Følelser: kun i familien

Intimiseringen har at gøre med det følelsesmæssige i familiens regi. Familien bliver den specielle instans, som skal tage sig af disse behov, i og med at mulighederne for et følelsesengagement i andre sfærer formindskes eller helt forsvinder. Arbejdslivets og det offentlige livs organisation indebærer at det afpersonaliseres. På arbejdspladsen rendyrkes »rationaliteten« — i form af stordrift, rationaliseringer, tempoopskruning. De mellem menneskelige relationer uden for familien bliver specialiserede og tarveliggjorte: vore kontakter har sin specielle funktion og sin specielle (bytte)værdi (inviter en ven til middag — det betaler sig).

Hverken i forhold til det arbejde, man udfører, til de skiftende

arbejdskammerater, man støder på, eller de mennesker man af forskellige grunde har kontakt med, forventes man egentlig at investere nogen følelser. I den grad den følelsesmæssige side isoleres for at leves ud i familiesfæren, drives familiemedlemmerne bogstavelig talt i armene på hinanden. Familiens (eneste) funktion er at varetage følelseslivet — det er slagordsagtigt udtrykt intimiseringsprocessens resultat.

Oversat til social virkelighed tager processen form i en række kendte forhold med direkte konsekvens for børnene: skilsmisser i stort tal, i følelser af utilstrækkelighed, tomhed og meningsløshed (antallet af psykiske patienter øges kraftigt og kræver stadig større psykiatrisk indsats) i desperat forbrug og hang til beruselse.

Dette fordi kravet på familien vokser. Kun her kan man jo få tilfredsstillet sit behov for at føle sig accepteret og elsket uden forbehold. Samtidig som mulighederne for at tilfredsstille disse behov *formindskes*. Man har mindre og mindre sammen, arbejder på forskellige steder, har hver sit kontaktnet, er individuerede og *behøver* ikke holde sammen. Hverken for at overleve, af moralske grunde eller for børnenes skyld.

Konflikten mellem det voksende behov for følelsesmæssig til-

fredsstillelse og intim samhørighed i familien og familiens reducerede forudsætninger for at opfylde dette behov — da følelser *alene* ikke kan opretholde et samliv — *den* konflikt bliver grundlaget for frustrationer, som bl.a. viser sig i de ovenstående fænomener.

Man kan måske tale om en socialpsykologisk arv i stil med Gustav Jonssons »sociale arv«. Børn overtager og inkorporerer de voksnes angst for at være utilstrækkelig, at blive forskudt Og udvikler som forsvar den heksebryg af opportuniste og aggressivitet, som idag driver opdragere af alle slags til randen af fortvivlelse — eller til at købe børns opmærksomhed med bestikkelse.

Noter:

1. Har givet det grundlæggende bidrag til nyere tids forskning i barndommens historie med *Centuries of Childhood* (Penguin Books 1973).
2. I *The History of Childhood* (New York 1974).
3. Bl.a. i Harriet Holter m.fl.: *Familien i klassesamfundet* (Pax 1975).
4. Bl.a. i Dieter Duhm: *Angst og kapitalisme* (Gyldendal 1977).

Oversat af E.A.

Foto: Anders Birkeland

Repertoirenyt er en løbende orientering om tilføjelser, ændringer og korrektioner i forhold til det repertoire, der er anført i repertoirebrochuren »Børneteater 1979-80«.

Ligesom det gælder for repertoirebrochuren, gælder det også for repertoirenyt, at hverken stat, Samarbejdsudvalg, Børneteatersammenslutningen eller redaktionen af BTA garanterer for omtale forestillingers kvalitet, politiske bevidsthed eller pædagogiske udformning.

Frederiksholms Kanal nr. 27-29
1220 Kbh. K
Tlf. (01) 12 14 60

Bådteatrets 5. sommerturné

Endnu en gang vil det lykkes Bådteatret at lette anker og med FB's venlige assistance at føre prammen fra Frederiksholms Kanal til andre destinationer.

Vores sejlplan:

Helsingør nordhavn den 30/4-11/5.
Roskilde havn den 14/5-25/5.
Hundested havn den 28/5-1/6.
Odense havn den 4/6-15/6.

I lasten medbringer vi forestillingerne:

»I« — en mimisk forestilling for 3-årige og opefter, samt
»Medea's børn« — om en skilsmisseproblematik set fra børnenes synsvinkel for 8-14 årige.

Billetbestilling:

Hverdage kl. 10-15. Ring til (01) 12 14 60 og bliv henvist til det aktuelle telefonnummer.

Den lille Opera

Asgårdsvej 9,
1811 Kbh. V
Tlf. (01) 21 42 85 og (01) 21 14 07

I sommerperioden kan »Den lille Opera« tilbyde forestillingen *William* ganske enkelte opførelser af *Musik-Butik* og en komplet nyopsætning af *Spil-Op*.

William

Det er første gang »Den lille Opera« har produceret en forestilling, der er

Bådteatret

egnet for aldersgruppen 9-16 år og iøvrigt som ungdoms- og familieforestilling. *William* er en ægte commedia dell'arte med musik og sang. Paul Valjean har sat i scene, Peter van Zaane, Jette Ziegler, Peter Grønlund, Jørn Bruun-Pedersen og Annette Billmann udfører forestillingen. Janne Svendsen har udført en dejlig scenografi, »Gutten« Bach har skrevet melodi til, men iøvrigt er forestillingen fyldt med musikalsk og sanglig udfoldelse. Teksten er af Carlos Goldoni fornyet i et nutidigt udformet forløb uden at klassikerens ægthed er gået tabt. Forestillingen demonstrerer en lang række af den klassiske commedia dell'artes lazzi eller gags. Varighed 1 time. Pris opsøgende 2000 kr. — dertil kommer moms. Deltagerantal op til 200.

Det er tredje gang vi har premiere på en helt ny form for musikteater. Forestillingen er teatrets 4. produktion. Den havde sin førsteopførelse d. 30. april.

Spil-Op

116 gange er *Spil-Op* opført siden premieren 25/9-78. Nu har Steen Nordberg-Nielsen, Bente Hogrefe og Lene

Asser Jensen opsat den. Steen og Bente er musikere, sangere og musikpædagoger, Lene skuespiller og dukkefører. Forestillingen er ændret lidt på basis af erfaringerne og demonstrerer endnu mere musik end før, medens handlingen er lidt klarere. Aldersgruppe 2-6 år, pris opsøgende 1.200 + moms. Max. 80 børn.

Musik-Butik

Sæsonen byder på endnu ganske enkelte opførelser, tag kontakt med kontoret.

Efterårets program offentliggøres i børneteaterfolderen.

Det lille Teater

Lavendelstræde 7
1462 København K;
Billetsalg: (01) 12 27 13

Teaterrotten

Det Lille Teater havde torsdag d. 1. marts premiere på sæsonens sidste forestilling *Teaterrotten*. Forestillingen er lavet i et samarbejde mellem den svenske klovn Manne Klintberg — ham fra *Min bror, min bror* og Frederik Gersby, Signe Pildal Hansen, Yvonne Vendel Jensen og Flemming Therkildsen. Manne har instrueret stykket, men medvirker ikke.

Teaterrotten er historien om en rotte, der danser frem om natten, når alle teatervæsenere og mennesker er borte og teatret tomt. Men er det nu osse tomt? Stykket handler om alt, hvad murene og kulisserne i et gammelt teater rummer. Der optræder mennesker, dukker, masker og dyr — alt sammen præsenteret af Teaterrotten selv. Forestillingen er for børn fra 3 år og opefter. Der spilles til og med 31. maj 1979.

Det Ny Musikteater for børn og unge

OBS OBS OBS

Teatret har fra 15/5-79 fået nyt kontor og telefonnummer:
Ingemannsvej 6
1964 København V
Tlf. (01) 35 73 32

Teatret har langt om længe fået ordnede kontorforhold både vedrørende plads og personale. Det kan nu oplyses, at musikteatret i sommermånederne rykker ind i *Brøndsalen* i Frederiksberg Have (kendt gennem Jesper Kleins sommerrevyer).

Musikteatret indleder sommermånederne med *Orla Frø-snapper* som aften-familieforestilling kl. 19.00 samt de første 14 dage om formiddagen for grupper (skoler etc.).

I slutningen af juni har teatret premiere på Clark Gesners musical over den nok så berømte tegneserie *Radiserne*, der i sin tid havde stor succes på Alléscenen.

Yderligere information om sommerprogrammet i Brøndsalen kan rekvireres fra teatrets kontor.

Her på falderebet af sæson 78/79 vil Det Ny Musikteater takke det store publikum, som teatret opnåede i denne sæson (faktisk har der været udsolgt fra 25/9-18/5).

Det Ny Musikteater offentliggør den kommende sæsons repertoire i Børneteatersammenslutningens røde brochure.

Desuden håber teatret at kunne præsentere en helt ny forestilling for de mindste publikummer, men det vides først efter 1/5. Og teatret håber på yderligere aktiviteter i løbet af sæsonen, da det på nuværende tidspunkt næsten er 100 pct. sikkert, at

Det Ny Musikteater får fast tilholdssted i Brøndsalen hele sæsonen.

Teatret henviser alle interesserede til teatrets sæson-brochure, der kan rekvireres fra teatrets kontor, hvis man ikke har fået den tilsendt.

På glædeligt gensyn og genhør til sommer og hele for- og efterår.

Herstedernes Folkloreensemble

Kontaktpersoner:

Niculai Apetri
Hedemarksvænget 29 A
2620 Albertslund
Tlf. (02) 64 92 04 (kl. 9-11)

Lillian Jensen
Viborggade 20, 4. tv.
2100 Kbh. Ø
Tlf. (01) 26 37 56 (inden kl. 9.00)

Skriftlig henvendelse foretrækkes.

Herstedernes Folkloreensemble præsenterer rumænsk folkløse:

Ansamlul Pionerul

I anledning af FN's Internationale Børneår 1979 vil Herstedernes Folkloreensemble bidrage med et rumænsk børneensemble, som består af 38 medlemmer. Ensembles navn er Ansamlul Pionerul, og det hører hjemme i byen Resita i området, Banat.

Samtlige børn i ensemblet er medlemmer af pionerbevægelsen, som svarer til vores spejderbevægelse. Pionerne har en udbredt kulturel aktivitet, hvoraf folkloren indtager en vigtig plads.

I forhold til Ansamlul Pionerul lave alderstrin (10 til 15 år) præsenterer det en meget høj kunstnerisk kvalitet, hvilket flere gange er bevist,

Ansamblul Pionerul

da de har vundet første pris på landsbasis, sidste gang i sommeren 1978.

Ensemblet udfører alle numre i smukke originale folkedragter fra hele Rumænien.

Børnenes udenlandsdebut sker her i foråret i Israel, og derefter i Danmark i september.

Turnéperiode: 8. til 22. september 1979

Varighed: 2 timer (fuldt program)

Pris: 6.000 kr. + transport (dieselolie, evt. færgeoverfart), specialpris for skoler

Scenekrav: scene eller gulv, min. 40 m².

Jytte Abildstrøms Teater

Allégade 7-9
2000 Kbh. F
Tlf. (01) 87 18 19

Sommer-telt-teater

Vi har i sidste nummer skrevet om vort telt-projekt for mennesker i alle aldre. Turnéperioden er fra 7. juli til 1. september, — men vi har allerede nu totalt udsolgt.

Vi bringer nedenfor en turnéplan, så de, der ikke har kunnet få teltet til deres by, har mulighed for at besøge os, såfremt vi ligger i nærheden.

Juli:

7.-8. Sofienholm, Lyngby
9.-11. Bellahøj Friluftsscene, Kbh.
12.-14. Fælledparken, København
15.-16. Helsingør
17.-19. Malmø
20.-22. Odsherred (Nyk. Sj./højby)
24.-25. Skagen
26.-31. Nykøbing Mors

August:

1.-8. Nykøbing Mors
10.-12. Fredericia
14.-17. Vojens
19.-28. Varde
30.-31. Valbyparken, København

September:

1. Valbyparken, København

Ret til ændringer forbeholdes.

Rimfaxe Teater

Ungdommens Hus
Parkvej 5
4000 Roskilde
Tlf. (03) 36 77 13 (kl. 10-15)

Festen

I martsnummeret af Børneteateravisen blev det ved en fejtagelse oplyst, at forestillingen *Festen* af Bent Haller og Rimfaxe Teater havde turnéperiode fra primo marts 1980.

Festen spiller allerede i dette forår, og de rigtige turnéperioder er: 1. marts — 31. maj 1979 og 20. februar — 31. maj 1980.

Teaterbutikken

Gasværksvej 33 o.g.
1656 Kbh. V
Billetbestilling: (01) 22 04 78
Andre forespørgsler: (01) 31 92 39.

Byens Rødder

(For 12 år og opefter)
OBS: Spilles nu både opsøgende og stationært.

Adgang Forbudt

(For de 7-13 årige)
Spilles både opsøgende og stationært.

Legetøjsbutikken

(For de 3-7 årige)
Spilles kun stationært.

OBS: Nye telefontider: Dagligt mellem 9.30 og 12.30, desuden onsdag 15-19.

Den røde brochure er udkommet og kan rekvireres hos:

Samarbejdsudvalget,
Frederiksborggade 20, 3.,
1360 Kbh. K,
tlf. (01) 15 69 00.

Aktiv teater-sommer

Gå på kursus til sommer:
Musikteater, Gade- og aktionsteater, Arbejdspladsteater o.m.m. med lærere fra bl.a. Banden og Solvognen og med den amerikanske »fool« River o.m.fl.

Rekvirer program på (04) 65 11 03.

Dansk Amatør Teater Samvirke

Tilbud fra 63 teatre
Tilbud om ca. 200 forskellige
teaterforestillinger og teater-
arrangementer
Tilbud om teateroplevelser for
børn, unge og voksne
i sæsonen 1979 - 80

Den røde brochure
er udkommet
og kan rekvireres
hos
Samarbejds-
udvalget,
Frederiksborg-
gade 20, 3.,
1360 Kbh. K,
tlf. (01) 15 69 00.

Dansk Amatør Teater Samvirke KURSUSPLAN sommer 1979

KLOVNERI OG MUSIKALITET

Man arbejder hen imod en klovneforestilling, som inddrager pantomime, klovnetricks og -gags samt musik og klanggestik.

5.-11. august på Ladegårdskov gamle skole ved Gråsten.
Lærere: Annelise og Allan Steinmetz.

GADETEATER/AKTIONSTEATER

Kurset vil videregive erfaringer med at bruge gaden, supermarkedet og andre offentlige steder som skueplads, erfaringer som især er indhøstet af Solvognen og Christianias Aktionsteater.

24.-30. juni i Næstved.
Lærere: Thorkild Weiss Madsen og Rolf Ekert.

HERNINGKURSUS 1979

25. juni — 7. juli på Herning Højskole.

Arbejdsgrupper:

Pædagogisk drama ved Bodil Larsen, Herning. Drama som metode og fag i undervisning.

Improvisation og skuespillertræning ved Preben Friis, Rimfaxe. Arbejde med improvisationsteknik og dramatisk opbygning.

Musikteater ved Flemming Weiss-Andersen og Michael Ramløse, Banden. Arbejde med muligheder for at kombinere dialog, sang og musik.

Arbejdspladsteater ved Chr. Jensen og Jørgen S. Nielsen, Herning Højskole. Fremstille teaterstykke over en dagsaktuel konflikt.

Duketeater ved Ole Bruun-Rasmussen, Bornholm. Dukkefremstilling og især dukkeføring.

Klovneri ved RIVER, Stockholm. Gøglerteknik (jonglering, ildslugning mv.) afprøves over for publikum.

TEATER OG MUSIKLEJR

Aktivferie for hele familien i tre 14-dages perioder på Ladegårdskov gamle skole ved Gråsten.

Detailprogram og nærmere oplysninger ved
Dansk Amatør Teater Samvirke, Box 70, 6300 Gråsten,
tlf. (04) 65 11 03.